

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษา ปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน โรงเรียนจัดการเรียนร่วมในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา รวบรวม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้เสนอตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาพิเศษ
2. วิวัฒนาการเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษในประเทศไทย
3. ปรัชญาการจัดการศึกษาพิเศษ
4. หลักการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
5. แนวโน้มทางการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
6. พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551
7. การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม
8. มาตรฐานการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนร่วม พุทธศักราช 2543
9. การดำเนินงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน โรงเรียน
10. การดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม
11. การดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1
12. ปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม
13. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 13.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 13.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การจัดการศึกษาพิเศษ

1.1 ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

คำว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษ มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Children with special needs จึงมีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

ศรีธา นิยมธรรม (2533 : 42) ได้ให้ความหมายของเด็กพิเศษไว้ว่า เด็กพิเศษ หมายถึง เด็กที่ไม่อาจพัฒนาความสามารถได้เท่าที่ควร จากการเรียนการสอนตามปกติ ทั้งนี้สาเหตุมาจากสภาพความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์ จำเป็นจะต้องจัดการศึกษาพิเศษให้เหมาะสมกับลักษณะและความต้องการ

พิมพ์อำไพ พุกพิบูลย์ (2535 : 4) ได้ให้ความหมายว่า เด็กพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีลักษณะพิเศษดังนี้คือ เด็กปัญญาเลิศ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูด เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย และสุขภาพ

ผดุง อารยะวิญญู (2539 : 12-13) ได้ให้ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความต้องการทางการศึกษา แตกต่างไปจากเด็กปกติ การให้การศึกษานี้จึงควรมีลักษณะแตกต่างไปจากเด็กปกติในด้านเนื้อหา วิธีการ และการประเมินผล

วารี ธีระจิตร (2541 : 3) ได้ให้ความหมายของเด็กพิเศษไว้ว่า เด็กพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีลักษณะทางกายภาพหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากสภาพปกติทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ซึ่งความเบี่ยงเบนนี้รุนแรงถึงขั้นกระทบกระเทือนต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 11) ได้ให้ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ว่า หมายถึง เด็กที่แสดงให้ปรากฏเห็นเด่นชัดว่ามีความลำบากในการเรียน ซึ่งจำเป็นต้องหามาตรการที่แตกต่างไปจากเด็กปกติและนำมาใช้กับเด็กเหล่านี้ จึงจะสามารถทำให้เขาเรียนหนังสือได้

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือเด็กพิเศษเป็นเด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาและต้องการความช่วยเหลืออื่น ๆ แตกต่างไปจากเด็กปกติ เนื่องจากเหตุบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และอารมณ์ ความด้อยโอกาสต่าง ๆ รวมถึงเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้วย

1.2 ความหมายของกรศึกษาพิเศษ

ฮิวเวิร์ด และออร์ธานสกี (Heward and orlansky. 1980 : 29 อ้างถึงใน อภิสิทธิ์ เศษะคำภู. 2544 : 23) ได้ให้ความหมายของกรศึกษาพิเศษ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์พิเศษ กระบวนการสอน และความช่วยเหลืออื่น ๆ โดยการ

วางแผนเป็นรายบุคคล และการติดตามผล อย่างเป็นระบบเพื่อมุ่งให้เด็กพิเศษให้ความสามารถที่ตนเองมากที่สุด และบรรลุความสำเร็จทางการศึกษามากที่สุด

ศุข จันทร์หอม (2525 : 1) ได้ให้ความหมายของการศึกษาพิเศษ หมายถึง การให้การศึกษาแก่เด็กที่มีความเจริญเติบโต และพัฒนาการด้านต่าง ๆ แตกต่างไปจากเด็กปกติอย่างเห็นได้ชัด ด้านที่แตกต่างกัน คือ ด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านอารมณ์ และด้านสติปัญญา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2530 : 3) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษาพิเศษ หมายถึง การจัดการศึกษาที่จัดขึ้นเป็นพิเศษสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ไม่สามารถจะรับบริการทางการศึกษาที่จัดให้แก่คนปกติทั่วไป ต้องมีสถานที่เรียน อุปกรณ์การเรียนและบริการพิเศษด้านต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลที่มีความบกพร่องดังกล่าว ได้พัฒนาความสามารถให้เป็นพลเมืองที่มีประโยชน์

เพชรรัตน์ กิตติวัฒนาภูล (2530 : 9) ให้ความหมาย การศึกษาพิเศษไว้ว่า การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษทุกประเภทที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือเด็กพิเศษ โดยการจัดการศึกษาที่ให้ความรู้เพิ่มเติมเสริมส่วนที่เด็กพิเศษยังขาด หรือจัดการศึกษาที่ให้แก่เด็กพิเศษในด้านรูปแบบหลักสูตร วิธีสอน สื่อการเรียนการสอน เพื่อสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กพิเศษให้สามารถพัฒนาศักยภาพของตนให้สูงสุดโดยคำนึงถึงปรัชญาการศึกษาพิเศษเป็นสำคัญ

จรัส ทองไยภูมิ (2531 : 24) ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษาพิเศษ คือ การศึกษาที่ยึดปรัชญาการเอาเด็กเป็นศูนย์กลาง ให้ความสนใจต่อความต้องการ จำเป็นส่วนตัวของเด็กแต่ละคนและจัดการช่วยเหลือสนับสนุนให้ได้อย่างเป็นระบบ

ศรัทธา นิยมธรรม (2535 : 161) ได้ให้ความหมายของการศึกษาพิเศษไว้ว่า การศึกษาพิเศษหมายถึงการให้การศึกษาแก่ผู้เรียนเป็นพิเศษทั้งโดยวิธีการสอนการจัดตั้งนิตินการวิธีการสอน และการให้บริการ ทั้งนี้เพราะบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ด้อยโอกาส และขาดความเสมอภาคในการได้รับสิทธิที่รัฐจัดการศึกษาภาคบังคับให้แก่เด็กในวัยเรียน โดยทั่วไป

ผดุง อารยะวิญญู (2539 : 13 - 14) ได้ให้ความหมายของการศึกษาพิเศษไว้ว่า การศึกษาพิเศษ หมายถึง การศึกษาที่จัดสำหรับเด็กปัญญาเลิศ เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้และเด็กพิการซ้ำซ้อน ซึ่งเด็กเหล่านี้ไม่อาจได้รับประโยชน์เต็มที่จากการศึกษาที่จัดให้แก่เด็กปกติทั่วไป การศึกษาพิเศษจึงแตกต่างไปจากการศึกษาสำหรับเด็กปกติ ในด้านที่เกี่ยวกับวิธีการสอน กระบวนการ เนื้อหาวิชา(หลักสูตร) เครื่องมือ และอุปกรณ์การสอนที่จำเป็น

วารี นิระจิตร์ (2541 : 1) ได้ให้ความหมายของการศึกษาพิเศษไว้ว่า การศึกษาพิเศษ หมายถึง การศึกษาทางด้านการศึกษาและการสอนและบริการที่จัดให้แก่เด็กเป็นพิเศษที่มีความบกพร่องทางด้านต่าง ๆ รวมทั้ง เด็กปัญญาเลิศ ให้ได้รับความรู้เพิ่มในส่วนที่ขาดไป ตัดทอนความรู้ที่ไม่จำเป็น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 4) ได้ให้ความหมายของการศึกษาพิเศษไว้ว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกกลุ่ม ไม่ว่าความต้องการพิเศษนั้นจะเกิดขึ้นเนื่องจากเหตุบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ หรือ ความด้อยโอกาส รวมถึงเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

จากความหมายของการศึกษาพิเศษดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เป็นการจัดการศึกษาที่แตกต่างไปจากการศึกษาปกติทั่ว ๆ ไป โดยเน้นการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เน้นการเรียนการสอนที่เป็นรายเฉพาะบุคคล เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของเด็กพิเศษนั้น ๆ

1.3 ลักษณะของเด็กพิเศษ

วารี นิระจิตร์ (2541 : 3-4) ได้กล่าวถึงเด็กพิเศษจะประกอบด้วยลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. มีความผิดปกติเกิดขึ้น
  2. ความผิดปกติที่นั่นต้องเบี่ยงเบนไปจากตัวตนของกลุ่ม
  3. ความผิดปกติที่นั่นจะต้องเกิดภายในตัวเด็กเอง คือ ด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ อาจจะมีเกิดขึ้นใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน
  4. ความผิดปกติจะต้องอยู่ในระดับรุนแรง ถึงขั้นกระทบกระเทือนต่อชีวิต
- ความเป็นอยู่ พัฒนาการ ความเจริญเติบโตด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลาย ๆ ด้าน

1.4 ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์การจำแนกประเภท สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 11) แบ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็น 10 ประเภท คือ 1) เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น 2) เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 3) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว 5) เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ 6) เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม 7) เด็กออทิสติก 8) เด็กสมาธิสั้น 9) เด็กที่มีความบกพร่องท่าซ้อ

10) เด็กที่มีความสามารถพิเศษ

วรี นิระจิตร (2541 : 3-5) ได้เสนอว่า การแบ่งประเภทเด็กพิการในด้าน การศึกษา ต้องพิจารณาความจำกัดทางร่างกาย และความจำกัดทางสติปัญญา จึงจะเป็น อุปสรรคในการศึกษา เช่น หูหนวก ตาบอด ปัญญาอ่อน เกินอุปสรรคในการเรียน เพื่ออ่าน ออกเสียงได้ และเป็นปัญหาต่อการเรียนรู้ในสภาพของระดมโรงเรียนทั่วๆ ไป ดังนี้

1. มีความจำกัดทางสติปัญญา แยกเป็น

1.1 กลุ่มเรียนช้า มีระดับเกณฑ์เซวาน์หรือไอคิว (Intellectual Quotient -- I.Q.) ระหว่าง 70-90

1.2 กลุ่มปัญญาอ่อนพอเรียนได้ หรือปัญญาอ่อนเล็กน้อยมีระดับเกณฑ์ เซวาน์หรือไอคิว (Intellectual Quotient - I.Q.) ระหว่าง 50-70

1.3 กลุ่มปัญญาอ่อนพอฝึกได้หรือปัญญาอ่อนขั้นปานกลาง มีระดับเกณฑ์ เซวาน์ระหว่าง 35-49 คนพิการประเภทนี้ และประเภทที่มีระดับเกณฑ์เซวาน์ต่ำกว่านี้ควรอยู่ ในความดูแลของแพทย์ และการให้การศึกษาต้องการจัด และการฝึกสอน โดยผู้มีความรู้ ความสามารถเฉพาะทาง

2. มีความจำกัดทางร่างกาย แยกเป็น

2.1 กลุ่มบกพร่องทางการเห็น แบ่งได้เป็น

2.1.1 ตาบอด

2.1.2 สายตาสั้นเกินกลาง

2.2 กลุ่มบกพร่องทางการได้ยิน

2.2.1 หูหนวก

2.2.2 หูตึง

2.3 กลุ่มบกพร่องทางการพูด

2.3.1 พูดไม่ได้

2.3.2 พูดผิดปกติ

2.4 กลุ่มบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ เช่น แขนขาดม เป็นอัมพาต บังคับเขียนหนังสือไม่ได้ดี เป็นโรคเรื้อรังหรือร้ายแรง เป็นต้น

2.5 กลุ่มบกพร่องทางพฤติกรรม

2.5.1 อารมณ์ไม่ปกติ

2.5.2 ผิดปกติทางสังคม เช่น มีพฤติกรรมแหว ก้าวร้าว ชอบข่มเหง

ปรับตัวเข้าผู้อื่นไม่ได้ ซึ่งสังคมนิ่งเงียบ และอดทนไม่ไหว นอกจากนั้นคนเคียวอาจมีความพิการหลายอย่าง เรียกว่าพิการซ้ำซ้อน เช่น เป็นทั้งหูหนวก ตาบอด ปัญญาอ่อน เกิดขึ้นกับคน ๆ เดียวกัน

เคิร์ค และกอลแลเกอร์ (Kirk and Gallagher, 1979 ; อ้างอิงมาจาก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2533 : 7) ได้ประมวลประเภทของเด็กที่เมื่องบไปจากเกณฑ์เฉลี่ยหรือจากเด็กปกติที่ได้รับการศึกษาพิเศษ ดังนี้

1. ลักษณะทางสติปัญญา (Mental Characteristics)
2. ความสามารถทางประสาทสัมผัส (Sensory Abilities)
3. ลักษณะทางร่างกาย และประสาทกล้ามเนื้อ (Neuromuscular / Physical Characteristics)
4. พฤติกรรมทางสังคมหรืออารมณ์ (Social Or Emotional Behavior)
5. ความสามารถในการสื่อสาร (Communication Abilities)
6. ความพิการซ้ำซ้อน (Multiple Handicaps) ที่ทำให้เขาต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษจากทางโรงเรียน หรือระบบการศึกษา เพื่อช่วยพัฒนาสมรรถวิสัยของเขาให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ สำหรับการศึกษานั้น ผู้วิจัยได้กำหนดประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ 9 ประเภท โดยได้ยึดตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ แต่ไม่รวมเด็กที่มีความสามารถพิเศษเข้าไว้ด้วย

จะเห็นได้ว่า การทราบประเภทของเด็กพิเศษจะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องกับเด็กพิเศษได้เข้าใจลักษณะและสาเหตุของความแตกต่างของเด็ก จะได้ไม่คาดหวังเด็กให้คิดหรือพูด และประพฤติกฎีปฏิบัติตนให้เกินความสามารถที่เขาจะมีอยู่ จนทำให้เด็กพิเศษเกิดความขบข้องใจหรือมีปมด้อยได้

2. วิวัฒนาการเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษในประเทศไทย

การจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทยมีความเป็นมาตามลำดับดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543 : 13-16)

พ.ศ. 2478 การตราพระราชบัญญัติประถมศึกษาทางบังคับ ประกาศยกเว้นให้เด็กพิการไม่ต้องเข้าเรียน

พ.ศ. 2482 นางสามสมณวิฬ คอลฟิลด์ (พ.ศ. 2431 - 2515) สตรีตาบอดชาวอเมริกันริเริ่มก่อตั้ง โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพมหานคร พร้อมกับได้มีคณะบุคคลร่วม

จัดตั้งมูลนิธิช่วยคนตาบอดกรุงเทพมหานคร และพร้อมกันนี้ยังมีคณะบุคคลร่วมจัดตั้งมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

พ.ศ. 2494 กระทรวงศึกษาธิการได้จัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กพิการประเภทต่าง ๆ ได้แก่ เรียนช้า ตาบอด หูหนวก ร่างกายพิการ และเจ็บป่วยเรื้อรัง โดยทดลองเปิดโครงการและโรงเรียนพิเศษเฉพาะความพิการ โดยกรมสามัญศึกษาจัดตั้งหน่วยทดลองเขาวชนหูหนวก 1 ห้องเรียนในโรงเรียนเทศบาล 17 วัดโสมนัสวิหารกรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2495 มีการจัดตั้งมูลนิธิเสนาหฐเสถียรขึ้นเพื่อร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการเปิดเป็นโรงเรียนสอนคนหูหนวกในปีต่อมา และเปลี่ยนชื่อมูลนิธิเดิมเป็นมูลนิธิอนุเคราะห์คนหูหนวกแทน โดยใช้ที่ดินพร้อมอาคารตั้งของมูลนิธิได้ เสร็จสิ้นโดยเสนาหฐเสถียรเป็นสถานที่เรียน ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนเสนาหฐเสถียร และในปี พ.ศ. 2507 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถได้โปรดเกล้าฯ ทรงรับมูลนิธิอนุเคราะห์คนหูหนวกไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ มูลนิธิจึงมีชื่อใหม่เป็นมูลนิธิอนุเคราะห์คนหูหนวกในพระบรมราชูปถัมภ์

พ.ศ. 2499 นักเรียนพิการตาบอดได้เข้าเรียนร่วมกับนักเรียนปกติ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนเซนต์คาถาริยัล กรุงเทพมหานคร เป็นครั้งแรก โดยความช่วยเหลือของมูลนิธิคนตาบอดแห่งประเทศไทย

พ.ศ. 2500 กระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีการทดลองนำเด็กเรียนช้าเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนปกติระดับประถมศึกษาของกรุงเทพมหานครเป็นครั้งแรก โดยความช่วยเหลือของมูลนิธิคนตาบอดแห่งประเทศไทย

พ.ศ. 2501 กรมสามัญศึกษา อนุมัติให้กองการศึกษาพิเศษจัดทำโรงเรียนสอนเด็กเจ็บป่วยด้วยโรคโปลิโอ หรือโรคไขข้อหลังอักเสบในโรงพยาบาลศิริราช มีการก่อตั้งมูลนิธิสงเคราะห์คนพิการขึ้นเพื่อช่วยเหลือในการฟื้นฟูสมรรถภาพแก่เด็กเหล่านี้ ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นมูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการ ในพระบรมราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และจัดตั้งศูนย์บริการเด็กพิการ ขึ้นที่อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เพื่อช่วยเหลือเด็กพิการที่ยากจน และมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดหรือไกลโรงพยาบาลศิริราชในกรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2504 - 2508 มูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการฯ ร่วมกับกองการศึกษาพิเศษจัดตั้งโรงเรียนสอนเด็กพิเศษขึ้น โดยมีบุคลากรฝ่ายบริหารและทำการสอนจากกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งต่อมากระทรวงศึกษาธิการอนุมัติงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

บรมราชชนนี ได้พระราชทานชื่อให้ว่า โรงเรียนศรีสังวาลย์ ในปี พ.ศ. 2508

พ.ศ. 2504 กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดตั้งโรงเรียนสอนคนหูหนวกขึ้นอีกแห่งหนึ่งในเขตทุ่งมหาเมฆ กรุงเทพมหานคร และปัจจุบันนี้ คือ โรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ

พ.ศ. 2505 – 2509 กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนด้านวิทยากรจากมูลนิธิอเมริกันเพื่อคนตาบอดโพ้นทะเล (American Foundation Overseas for the Blind) จัดโครงการทดลองสอนคนตาบอดให้เรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนระดับประถมศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร และได้ขยายโครงการออกสู่ภูมิภาคเป็นระยะเวลานั้น ๆ จนกระทั่งหมดงบประมาณขยายผล

พ.ศ. 2505 – 2507 มีการจัดตั้งมูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ขึ้นใน พ.ศ. 2505 และชั้นเรียนพิเศษในโรงพยาบาลปัญญาอ่อนเพื่อ พ.ศ. 2506 เพื่อสอนเด็กปัญญาอ่อน ระหว่าง 7 – 15 ปี จัดตามระดับความสามารถเป็น 3 กลุ่ม คือระดับเรียนได้ ระดับฝึกได้ และระดับปัญญาอ่อนรุนแรง โดยที่กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้ขอจัดตั้งโรงพยาบาล และดำเนินการดังกล่าวในปี พ.ศ. 2503 ภายหลังจากการสำรวจตัวอย่างเพื่อสำรวจจำนวนบุคคลปัญญาอ่อนของประเทศไทย และพบว่า มีประมาณร้อยละ 1 ของพลเมืองทั้งประเทศ (องค์การอนามัยโลก, 2500) ในปี พ.ศ. 2507 โรงพยาบาลปัญญาอ่อน ได้รับพระราชทานนามจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ว่าโรงเรียนราชานุกูล พร้อมทั้งพระราชทานรายได้จากการฉายภาพยนตร์ส่วนพระองค์ให้จัดสร้างอาคารเรียนภายในบริเวณโรงพยาบาลด้วย

พ.ศ. 2507 กรมสามัญศึกษาขยายการเปิดชั้นเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินประเภทหูตึงขึ้นใน โรงเรียนพญาไท ซึ่งเป็นชั้นเรียนพิเศษคู่ขนานกับชั้นประถมศึกษาปกติมีครูการศึกษาพิเศษเป็นผู้สอนและฝึกแก้ไขการพูดให้นักเรียนชั้นเรียนร่วมในลักษณะนี้ยังคงดำเนินการอยู่จนกระทั่งปัจจุบันนี้แม้ว่าจะมีโครงการจัดชั้นเรียนร่วมลักษณะอื่น ๆ เกิดขึ้นด้วยในเวลาต่อมา

พ.ศ. 2512 - 2516 กรมการฝึกหัดครูอนุมัติการจัดตั้งศูนย์ทดลองสอนเด็กหูพิการชั้นเด็กเล็กขึ้นในวิทยาลัยครูสวนดุสิต พร้อมทั้งเปิดสอนวิชาการศึกษาพิเศษในระดับปริญญา เป็นแห่งแรกในปี พ.ศ. 2513 ได้จัดให้เด็กอนุบาลปกติเข้ามาเรียนร่วมกับเด็กอนุบาลหูตึงซึ่งนับว่าเป็นวิธีการจัดการเรียนร่วมแบบหนึ่ง que เรียกว่า reverse integration จนกระทั่งปี พ.ศ. 2516 จึงได้ส่งเด็กหูตึงเข้าเรียนร่วมในระดับชั้นประถมศึกษา ณ โรงเรียนพญาไท

พ.ศ. 2513 กรมการฝึกหัดครูจัดให้มีการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเด็ก พิเศษ แก่ครอบครัวโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้คำแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็ก พักการซึ่งมีอายุระหว่าง 0-7 ปี เพื่อให้เด็กได้พัฒนาการไปตามขั้นคอนเซนเตียวกับเด็กปกติ โดยเริ่มต้นการให้บริการเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น และเมื่อเด็กมีความพร้อมที่จะเข้า เรียนร่วมกับเด็กปกติจะส่งต่อให้เด็กเข้าเรียนร่วมทั้งในระดับอนุบาลและระดับประถมศึกษา ต่อไป

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา กระทรวงศึกษาธิการได้ขยายโครงการสอน เด็กเรียนช้า และเด็กหูตึงเรียนร่วมในระดับประถมศึกษาออกไปหลายโรงเรียน เช่น โรงเรียน อนุบาลสามเสน โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์ โรงเรียนวัดเวตวันธรรมวาส โรงเรียนพิบูล ประชาสรรค์ ฯลฯ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สังกัดกรมสามัญศึกษา

พ.ศ. 2520-2531 มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนในพระบรมราชินูปถัมภ์ ประกาศ จัดตั้งโรงเรียนสำหรับเด็กและบุคคลปัญญาอ่อน ขยายงานไปสู่ภูมิภาคหลายแห่งคือ ในปี พ.ศ. 2520 ได้เปิดโรงเรียนปัญญาอ่อนสำหรับเด็กระดับเรียนได้ โดยได้รับความร่วมมือกับ กองการศึกษาพิเศษในต่างภูมิลากر ปี พ.ศ. 2521 ขยายงานจัดตั้งโรงงานในอารักขาฝึกอาชีพ บุคคลปัญญาอ่อนในโรงเรียนและศูนย์ฝึกวิชาชีพหญิงที่จังหวัดนครปฐม ปี พ.ศ. 2524 ขยาย งานไปสู่ภาคเหนือ โดยจัดศูนย์สงเคราะห์บุคคลปัญญาอ่อนภาคเหนือที่จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2530 ในภาคใต้ที่จังหวัดสงขลา ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา แล้วโอนให้เป็น โรงเรียนของรัฐไป

งานของมูลนิธิฯ ยังได้ขยายไปสู่กลุ่มเด็กที่ปัญญาอ่อนรุนแรงและเด็กปัญญา อ่อนก่อนวัยเข้าเรียนโดยในปี พ.ศ. 2525 ได้จัดตั้งศูนย์ฝึกเด็กปัญญาอ่อนประเภทการปัญญา ที่เขตตลิ่งชันกรุงเทพมหานคร และในปี พ.ศ. 2527 จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กปัญญาอ่อนวัยก่อน เข้าเรียนในชุมชนคลองเตย กรุงเทพมหานคร เพื่อกระตุ้นพัฒนาการด้านต่าง ๆ และเพื่อ เตรียมความพร้อมให้แก่เด็กเหล่านี้ก่อนเข้าเรียนใน โรงเรียนพิเศษ หรือโรงเรียนปกติ จากนั้น ยังขยายงานไว้เพื่อศูนย์พัฒนาเด็กที่ชุมชนอื่น ๆ อีก 1 แห่ง คือ ที่บางเขน

ในปี พ.ศ. 2531 มูลนิธิฯ ได้เริ่มโครงการจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพพัฒนาโรงงานใน อารักขา พร้อมทั้งฟื้นฟูสมรรถภาพอาชีพแก่บุคคลปัญญาอ่อนวัยผู้ใหญ่ และได้รับพระราชทาน ชื่อว่า ศูนย์ฝึกอาชีพปัญญาอ่อน ตั้งอยู่ที่ซอยพระมหากาญจนะ จังหวัดนนทบุรี

พ.ศ. 2523 – 2530 กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา ได้ขยายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยรับโอนโรงเรียนกวีละอองอุทิศ จังหวัดเชียงใหม่ (พ.ศ. 2523) เดิมชื่อโรงเรียนกองทัพเอกอุปลักรกวีละออง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนขึ้นกับค่ายกวีละ และจัดตั้งโรงเรียนอุบลวิบูลย์ จังหวัดอุบลราชธานี (พ.ศ. 2530 ขึ้นเป็นโรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา แห่งที่สอง นอกจากนี้ ยังขยายการเสียดชั้นเรียนพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ให้เข้าเรียนร่วมในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์อีก 4 แห่งในภูมิภาค คือ จังหวัดจันทบุรี กาญจนบุรี เลย และสุราษฎร์ธานี ต่อมาได้จัดตั้งโรงเรียนชุมชนพรวิบูลย์อุบล กับโอนโรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา จากมูลนิธิคนปัญญาอ่อนฯ มาอีก 1 โรงเรียน

พ.ศ. 2529 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติดำเนินงานจัดการเรียนร่วมภายใต้ชื่อ โครงการพัฒนารูปแบบการจัดการประถมศึกษาสำหรับเด็กพิการ ร่วมกับเด็กปกติ โดยมอบให้สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ดำเนินงานทดลองจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็ก 2 ประเภท คือ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่โรงเรียนพญาไท โรงเรียนราชวินิต และโรงเรียนวัดเขตราษฎร์บรรณาวาส รวมทั้งศึกษาวิจัย สร้างเครื่องมือและสื่อต่าง ๆ และในปี พ.ศ. 2533 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ขยายการจัดการเรียนร่วมไปยังสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดต่าง ๆ และในปี พ.ศ. 2538 ขยายผลการจัดการเรียนร่วมได้ 76 จังหวัด

พ.ศ. 2531 มีการจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพแบบโรงงานในอารักขา พร้อมทั้งฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพแก่บุคคลปัญญาอ่อนวัยผู้ใหญ่ผู้มีชื่อว่า "ศูนย์ฝึกอาชีพปัญญาการ" นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาเอกสาร ติดตามความเคลื่อนไหวทางการศึกษาคลอดจนแนวนโยบายการจัดการศึกษามาอย่างต่อเนื่อง สามารถสรุปความเป็นมาของการศึกษาพิเศษเพิ่มเติมได้อีก ดังนี้

พ.ศ. 2534 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการขึ้น เพื่อเป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้คนพิการได้มีโอกาสในด้านต่าง ๆ สามารถดำรงชีวิตประกอบอาชีพและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมเท่าเทียมกับคนปกติทั่วไป และได้รับคุ้มครอง สงเคราะห์ การพัฒนา และฟื้นฟูสมรรถภาพ การศึกษา การฝึกอบรม การแก้ไข ปัญหา และขจัดอุปสรรคต่างๆ ให้แก่คนพิการ

ปี พ.ศ. 2535 แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535 – 2539) ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมของเด็กพิเศษอย่างชัดเจน ซึ่งกรมการฝึกหัดครูได้

เร่งดำเนินการวางแผนงานต่าง ๆ สำหรับสนับสนุนการศึกษาพิเศษหลายโครงการขณะเดียวกัน กองการศึกษาพิเศษ ได้จัดชั้นเตรียมความพร้อมเด็กพิเศษสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน ให้พร้อมที่จะเรียนร่วมในโรงเรียนปกติและยังได้จัดในโรงเรียนพิเศษในสังกัดอีกหลายแห่งในกรุงเทพฯ คือ โรงเรียนศรีสังวาลย์ โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ และโรงเรียนเศรษฐเสถียร นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่เริ่มมีบทบาทในการจัดการศึกษาให้เด็กพิเศษ ในรูปแบบการเรียนร่วมระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดจังหวัดทุกภาคแต่โรงเรียนบางแห่งอาจมีเด็กพิเศษเรียนร่วมในชั้นอนุบาล และชั้นเด็กเล็ก เนื่องจากเด็กพิเศษบางคนมีความสามารถต่ำกว่าระดับประถมศึกษา

พ.ศ. 2540 ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญที่คำนึงถึงศักดิ์ศรี สิทธิเสรีภาพ และมีความเป็นประชาธิปไตยมากที่สุดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ

พ.ศ. 2542 ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปัจจุบัน ซึ่งได้กล่าวถึงสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาที่รัฐจะต้องจัดให้ บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันใน การรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์สติปัญญา สังคม การสื่อสาร การเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ พหุสภาพ หรือบุคคล ซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิ และโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ โดยจัดให้ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ และ มีสิทธิได้รับความสะดวก สื่อบริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการกำหนดในกฎกระทรวง

พ.ศ. 2551 ประกาศใช้พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติ คือ โดยที่การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการมี ลักษณะ เฉพาะแตกต่างจากการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป จึงจำเป็นต้องจัดให้คนพิการ มีสิทธิและโอกาสได้รับการบริการและความช่วยเหลือทางการศึกษาเป็นพิเศษตั้งแต่แรกเกิด หรือพบความพิการ ดังนั้น เพื่อให้การบริการและการให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการในด้าน การศึกษาเป็นไปอย่างทั่วถึงและทุกระดับการศึกษาจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติ นี้

ปัจจุบันทางราชการได้จัดตั้งสำนักงานการศึกษาพิเศษขึ้น ในสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และมีการจัดตั้งศูนย์การศึกษาพิเศษ ขึ้นทุกจังหวัดเพื่อให้บริการแก่บุคคลที่มีความต้องการพิเศษต่าง ๆ ได้มาใช้บริการ

ในระดับสถานศึกษาได้มีการจัดตั้งโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมทุกอำเภอ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีโอกาสได้มาเรียนร่วมกับเด็กปกติทั่วไปใน โรงเรียนปกติ เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กพิการ ได้มีโอกาสได้รับการศึกษาได้ดียิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทย เริ่มเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2482 โดยการให้การศึกษาแก่คนตาบอด และคนมาด้วยการศึกษาสำหรับคนหูหนวก คนพิการทาง ร่างกาย และสุขภาพ และคนปัญญาอ่อน การดำเนินงานเป็นไปในลักษณะของการทำงาน ร่วมกันของภาครัฐบาล กับภาคเอกชนรวมทั้งองค์กรระหว่างประเทศต่าง ๆ และเจริญก้าวหน้า มาเป็นลำดับ

3. ปรัชญาการจัดการศึกษาพิเศษ

เด็กที่มีความต้องการพิเศษควรมีสภาพิได้รับการศึกษา เช่นเดียวกับเด็กปกติ เมื่อรัฐ จัดการศึกษาให้แก่เด็กปกติแล้ว ก็ควรจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย การศึกษาที่จัดให้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะต้องเหมาะสมกับความต้องการและ ความสามารถของเด็กเหล่านี้ จึงจะสามารถทำให้เด็กได้รับประโยชน์เต็มที่จากการศึกษา ดังนั้นการจัดการศึกษาควรตั้งอยู่บนพื้นฐาน ดังต่อไปนี้ (ผดุง อารยะวิญญู, 2541 : 17)

1. เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และ สังคม
2. เด็กแต่ละคนมีพื้นฐานต่างกัน และแต่ละคนจะต้องเรียนรู้เพื่อปรับตัวเข้าหากัน และให้ทันโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป
3. เด็กแต่ละคนย่อมมีความสามารถอยู่ในตัวมากบ้างน้อยบ้าง การศึกษาจะช่วยให้ความสามารถของเด็กปรากฏเด่นชัดขึ้น
4. ในสังคมมนุษย์นั้นย่อมมีทั้งคนปกติและคนพิการ ในเมื่อเราไม่สามารถแยกคนพิการออกจากสังคมของคนปกติได้ เราก็ไม่ควรแยกให้การศึกษาแก่เด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ ดังนั้นหากเป็นไปได้ ควรให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสเรียนร่วมกับ เด็กปกติเท่าที่สามารถทำได้
5. เนื่องจากเด็กเหล่านี้มีความต้องการ และความสามารถทางการศึกษาที่ แตกต่างไปจากเด็กปกติ แม้ว่าความต้องการพื้นฐานไม่แตกต่างกัน ดังนั้นการให้การศึกษา ควรมีรูปแบบ และวิธีการที่แตกต่างไปจากรูปแบบ และวิธีการสำหรับเด็กปกติ ทั้งนี้เพื่อให้ เด็กได้มีศักยภาพในการเรียนรู้ได้เต็มที่

วารี ธีระจิต (2541 : 10--11) ได้เสนอว่า การจัดการศึกษาพิเศษ โดยทั่วไป ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อหรือหลักปรัชญา ดังต่อไปนี้

1. ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับการบริการทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นคนพิการ หรือปกติ ควรถือเป็นหน้าที่ที่จะจัดการศึกษาเพื่อสนองต่อความต้องการของเด็กพิเศษด้วย หากเด็กพิเศษไม่สามารถเรียนในโปรแกรมการศึกษาที่รัฐจัดให้ได้ ก็น่าเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะจัดการศึกษาให้สนองต่อความต้องการของเด็กพิเศษ

2. เด็กพิเศษควรได้รับการศึกษาควบคู่ไปกับคนปกติ การฟื้นฟูสมรรถภาพ ทุกด้านโดยเร็วที่สุด ในทันทีที่ทราบว่าเด็กมีความต้องการพิเศษ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมเด็ก ให้พร้อมที่จะเรียนต่อไป และมีพัฒนาการทุกด้านถึงขีดสูงสุด

3. การจัดการศึกษาพิเศษ ควรคำนึงถึงการอยู่ร่วมสังคมกับคนปกติให้มี ประสิทธิภาพให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ หรือหากสภาพความบกพร่องในขั้นรุนแรงจนไม่อาจ เรียนร่วมกับคนปกติได้ ควรให้เด็กพิเศษได้สัมผัสกับสังคมคนปกติ

4. การจัดการศึกษาพิเศษ ต้องปรับให้เหมาะสมกับสภาพความเสียหายเปรียบของ เด็กพิเศษแต่ละประเภท โดยใช้แนวทางการศึกษาของเด็กปกติ

5. การศึกษาพิเศษ และการฟื้นฟูบำบัดทุกด้านควรจัดเป็น โปรแกรมให้เกื้อหนุน ผลรวมถึงการจัดกิจกรรมการชดเชยสำหรับเด็กที่บกพร่อง หรือมีความต้องการคล้ายคลึง กัน อยู่ในระดับความสามารถที่ใกล้เคียงกัน

6. การจัด โปรแกรมการสอนเด็กพิเศษ ควรเน้นที่ความสามารถของเด็ก และ ให้เด็กได้ประสบความสำเร็จมากกว่าที่จะคำนึงถึงการพิการ หรือความบกพร่อง เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจ แม้ตนจะมีความบกพร่อง แต่ก็ยังมีความสามารถบางอย่างเท่ากับหรือดีกว่าคน ปกติอื่นจะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น

7. การศึกษาพิเศษควรมุ่งให้เด็กมีความเข้าใจ ชอมรับตนเอง มีความเชื่อมั่น มีสัจจะแห่งตน และมุ่งให้ช่วยตนเองได้ ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

8. การศึกษาพิเศษ ควรจัดอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่แรกเกิดเรื่อยไป หากตอน ไม่ได้ และควรเน้นถึงเรื่องอาชีพด้วย

จะเห็นได้ว่า จากหลักการปรัชญาข้างต้น รัฐหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรที่จะยึด หลักปรัชญา เพื่อใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะการจัดการศึกษา ควรให้ ประชาชนทุกคนมีสิทธิเสมอภาคและเท่าเทียมกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่ว่าจะ มีสภาพร่างกายหรือสุขภาพอย่างไร

4. หลักการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

มีนัยการศึกษาที่ได้ให้หลักการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้หลายท่าน ดังนี้

เกอญูชา ชลธาร์นนท์ (2548 : 27) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษไว้ดังนี้

1. การได้รับบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ซึ่งกำหนดให้ได้รับการช่วยเหลือตั้งแต่แรกเกิดหรือทันทีที่พบความพิการ
2. จัดสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด โดยมีกระบวนการในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักเรียนพิการ เช่น ทางลาดสำหรับนักเรียนพิการที่ใช้เก้าอี้รถเข็น ห้องน้ำกว้างเพียงพอ สำหรับนักเรียนพิการที่ใช้เก้าอี้รถเข็น โคมไฟติดผนังที่โต๊ะเรียนสำหรับนักเรียนที่เห็นเลือนราง

3. การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล(IEP) เพื่อเป็นการประกันสิทธิและโอกาสที่จะต้องได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก คือ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษเป็นเฉพาะบุคคล

4. การจัดการศึกษาโดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาให้บริการสนับสนุน เนื่องจากความบกพร่อง นักเรียนพิการบางคนจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขด้านการพูด จากนักแก้ไขการพูด บริการกายภาพบำบัด จากนักกายภาพบำบัด การสอนให้รู้วิธีใช้เทคโนโลยี หรือสิ่งอำนวยความสะดวกจากผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นต้น

พัฒนา ภาสบุตร (2531 : 583) ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิเศษไว้ดังนี้ คือ

1. จัดให้เด็กพิเศษได้ผลการเรียนสอดคล้องกับหลักการ เป้าหมาย และจุดประสงค์ของหลักสูตร เช่นเดียวกับเด็กปกติ
2. ใช้วิธีสอนและจัดหาอุปกรณ์ในการเรียนการสอนให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการพิเศษ และสภาพของเด็กที่มีความบกพร่องแต่ละประเภท
3. จัดสื่อการเรียนการสอนให้พอเพียง เพื่อให้เด็กพิเศษเรียนได้สะดวกรวดเร็วทันกัน หรือพร้อมกันกับเด็กปกติ ควรต้องมีสื่อที่ใช้สอน แบบเรียน คู่มือครู วัสดุฝึกพอเพียงที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ซึ่งอาจมีบางอย่างที่แตกต่างไปจากที่ใช้กับเด็กปกติ

4. วัตถุประสงค์การเรียนรู้ของเด็กพิเศษ โดยใช้วิธีการที่แตกต่างไปจากเด็กปกติ ให้มากที่สุดเท่าที่ขีดความสามารถของเด็กพิเศษจะทำได้

ผดุง อารยะวิญญู (2539 : 5-6) ได้กล่าวถึง หลักการจัดการเรียนการสอน สำหรับเด็กพิเศษ ไว้ดังนี้คือ

1. การเรียนการสอนควรเป็นรูปธรรมมากกว่าเป็นนามธรรม เนื่องจากเด็กบกพร่องทางสติปัญญาจะเรียนรู้ได้ดีในทางรูปธรรม แต่อาจสอดคล้องนามธรรมได้บ้าง

2. การเรียนการสอนควรจัดเป็นช่วงเวลาสั้น เนื่องจากเด็กพิเศษมีความสนใจสั้น และควรสอนเนื้อหาบ่อย ๆ พอที่เด็กสามารถรับได้

3. เด็กพิเศษมักมีปัญหาในการอ่านและเลขคณิต ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องตระหนักในเรื่องนี้

4. ครูผู้สอนเด็กพิเศษต้องส่งเสริมประสาทสัมผัส ซึ่งเด็กแต่ละคนแต่ละประเภท จะเรียนรู้ได้ดีโดยผ่านการรับรู้ทางสายตา ทางการฟัง หรือการสัมผัสแตกต่างกันไป ครูจึงต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ

นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาพิเศษจำนวนมากที่ได้สรุปผลการวิจัยหลักการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามที่ได้สรุปไว้ดังต่อไปนี้ (ผดุง อารยะวิญญู, 2539 : 204-212)

1. สอนจากสิ่งง่ายที่สุด
2. ใช้ประสบการณ์จริง
3. ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ตามขีดความสามารถของตน
4. ใช้แรงเสริมอย่างมีประสิทธิภาพ
5. กระตุ้นให้เด็กให้ความคิด โดยการกำหนดสถานการณ์สมมุติ การให้การบ้านแก่เด็ก และกระตุ้นให้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
6. ให้เด็กมีโอกาสแสดงความเป็นผู้นำ
7. ให้เด็กเรียนจากเพื่อน
8. สอนจากสิ่งที่เด็กคุ้นเคยไปหาสิ่งที่เด็กไม่คุ้นเคย
9. ทบทวนบทเรียนบ่อย
10. แสดงผลการเรียนให้เด็กเห็นโดยเร็ว
11. จัดห้องเรียนให้เล็กคำนวณต่อการเรียนรู้
12. สังเกตเด็กควบคู่ไปกับการสอน

นอกจากหลักการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษดังกล่าวแล้ว ยังมีนักการศึกษาได้เสนอทักษะที่จำเป็นสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาพิเศษ ที่ควรจะนำไปสู่การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดังนี้

วังอร ตันพาน (2535 : 110-125) กล่าวถึงทักษะของครูสอนเด็กเรียนร่วมว่า ครูที่สอนในโครงการเรียนร่วมจะต้องเข้าใจการอบรมเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อช่วยพัฒนาทักษะจำเป็นในการเรียนร่วมให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทักษะที่ครูจำเป็นต้องฝึกฝน ได้แก่

1. การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นแผนการศึกษาสำหรับเด็ก โดยเฉพาะ เพื่อเป็นแนวทางในการให้การศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพความต้องการของเด็ก และให้เด็กได้เรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่จัดอย่างเหมาะสมกับความสามารถ โดยระยะเวลาที่แนบให้เด็กนี้ใช้เมื่อใดนานเท่าใด วัดและประเมินเด็กอย่างไร ตลอดจนระบุงูริการอื่น ๆ ที่เด็กควรได้รับ แผนนี้มีประโยชน์แก่เด็ก คือ ช่วยให้เด็กเรียนรู้ตามความสามารถ และพัฒนาตามสภาพความแตกต่างของแต่ละคน เรียนอย่างมีระเบียบแนวแผน และทราบว่าจะเรียนอะไร ช่วยให้ผู้ปกครองทราบว่าโรงเรียนจะสอนอะไร และช่วยให้ครูรู้ว่าจะทำให้เด็กพัฒนาได้ตามจุดประสงค์อย่างไร

2. การประเมินผลเพื่อการวางแผนการเรียนการสอน การประเมินผลจะต้องทำอย่างไร มีระบบเพื่อนำผลมาใช้ในการวางแผนการเรียนการสอนของครู เนื่องจากเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความต้องการและความสามารถต่างกัน และการเรียนรู้ของเด็กไม่เท่ากัน ดังนั้น การประเมินผลจะช่วยให้ครูทราบความสามารถของเด็ก และสามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของเด็กแต่ละคน

3. การวิเคราะห์งาน เป็นการแบ่งงานใดงานหนึ่งเป็นขั้นตอนย่อย ๆ จากขั้นตอนแรกไปจนขั้นตอนสุดท้าย และสอนไปตามลำดับขั้นตอนจนเด็กทำแต่ละขั้นตอนได้สำเร็จ ดังนั้น การวิเคราะห์งานจึงจัดเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ครูต้องนำมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดผลคือครูมีข้อมูลพื้นฐานความก้าวหน้าของเด็ก ย่อมนำมาใช้วางแผนเนื้อหาต่อไปได้อย่างเหมาะสม และเปรียบเทียบความสำเร็จของเด็กได้

4. รูปแบบของการเรียนรู้ เป็นวิธีการสอนทักษะในการเรียนเบื้องต้นโดยไม่จำเป็นต้องค้นหาสาเหตุของปัญหา หรือความบกพร่องของเด็ก เพียงแต่ทราบผลการเรียนของเด็กอย่างถูกต้อง เด็กจะต้องเรียนรู้ทักษะของบทเรียนแต่ละขั้นตอนให้ได้ตามเกณฑ์ กำหนดก่อนที่จะเรียนรู้ขั้นต่อไป ประโยชน์คือ ให้เด็กที่เรียนรู้ได้ยากสามารถเรียนได้สำเร็จ

ตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างถูกต้องและทำได้รวดเร็ว เพิ่มการเรียนรู้ได้ดีและมากขึ้น เด็กมีกำลังใจในการเรียนรู้ต่อไป

ฟอร์มัน (Foreman, 1996 : 21-22 ; อ้างอิงมาจาก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 20-21) กล่าวถึงทักษะที่สำคัญในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในชั้นปกติ คือ

1. การปรับหลักสูตร ซึ่งการปรับหลักสูตรนี้หมายถึง การช่วยเหลือให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้เช่นเดียวกับเด็กคนอื่น

2. การวางแผนการสอน เป็นสิ่งสำคัญที่สนองต่อความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษของแต่ละคน การวางแผนในลำดับแรกคือ การกำหนดเป้าหมายเฉพาะบุคคลโดยกำหนดเป้าหมายระยะยาวก่อน จากนั้นจึงแตกออกเป็นเป้าหมายระยะสั้นและแตกย่อยเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน

3. การปรับสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียน เนื่องจากสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนมีผลอย่างยิ่งต่อลักษณะความต้องการพิเศษของเด็ก ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางด้านสังคม สิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพ และสิ่งแวดล้อมทางด้านวิชาการ โดยสิ่งแวดล้อมทางด้านสังคมมีความสำคัญที่สุด เช่น การยอมรับว่าเด็กเป็นสมาชิกของชั้นเรียนเท่า ๆ กับเด็กคนอื่น สิ่งแวดล้อมทางสังคมจะได้รับการปรับ ได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับผู้บริหาร ครูในชั้นเรียน ปกติและผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในโรงเรียน ส่วนสิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพจะต้องปรับเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะของเด็กแต่ละคน สุดท้ายคือสิ่งแวดล้อมทางวิชาการจะต้องปรับเพื่อให้เด็กประสบความสำเร็จ และเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันและในอนาคต

ในเรื่องสิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้สร้างสมองเด็กให้ฉลาดได้อย่างไรจากการกัมมนาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สรุปได้ว่า โครงสร้างและการทำงานของสมองที่ประกอบด้วยปัจจัยภายใน ด้านพันธุกรรม และปัจจัยภายนอกที่เป็นสิ่งแวดล้อมจะต้องเชื่อมโยงกันและกัน จึงจะมีผลทำให้สมองเด็กเจริญเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ “ไม่มีความสามารถ หรือความฉลาดใดที่จะเกิดขึ้นตามธรรมชาติ โดยปราศจากสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม”

เพราะฉะนั้น สิ่งแวดล้อมหรือการเลี้ยงดูที่มีการกัมมิตหรือผูกพันใกล้ชิด ความรัก ความอบอุ่นจะเป็นตัวส่งเสริมพัฒนาการสมองของเด็ก และรวมไปถึงสิ่งแวดล้อมที่สถานศึกษา

หรือที่ครูอาจารย์และพ่อแม่ต้องร่วมมือกันสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี เด็กต้องพัฒนาอารมณ์ควบคู่กับความสามารถด้านวิชาการ

จะเห็นได้ว่า การศึกษาหลักการสอน การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รวมทั้งการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาพิเศษ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจตลอดจนทักษะในการสอน และการทำงานเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องดังกล่าวเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและมีประโยชน์ต่อครูผู้ทำงานเกี่ยวข้องโดยตรง

5. แนวโน้มทางการศึกษาดำรงสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

พดุง อารยะวิญญู (2541 : 18 – 19) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับแนวโน้มทางการศึกษาดำรงสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ดังนี้

1. เมื่อก่อนการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จัดในโรงเรียนพิเศษที่จัดตั้งขึ้นสำหรับเด็กพิการแต่ละประเภท แต่ในปัจจุบันนี้มีแนวโน้มที่จะจัดการศึกษาในลักษณะของการเรียนร่วม โดยจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ หากความพิการเป็นอุปสรรค ไม่สามารถเรียนร่วมในลักษณะดังกล่าวได้ก็ควรจัดเป็นชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ

2. เมื่อก่อนการจัดการศึกษาเริ่มเมื่ออายุได้ 6 – 7 ปี แม้แต่การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษก็เช่นเดียวกันแต่มีแนวโน้มว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษควรได้รับบริการทางการศึกษาเมื่ออายุยังน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ หรือในทันทีที่ค้นพบสภาพความพิการของเด็ก การเริ่มให้การศึกษามือเด็กอายุ 6 – 7 ปี ขวบ ขึ้นเกินไป

3. เมื่อก่อนนักการศึกษาที่มีความเชื่อว่า การเรียนร่วมนั้นสามารถจัดได้เฉพาะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องไม่มากนักเท่านั้นแต่ในปัจจุบันนักการศึกษาเชื่อว่าเด็กพิการไม่ว่าจะมีความพิการมากหรือน้อยเพียงใดหรือแม้แต่เด็กพิการในขั้นรุนแรงที่สุดก็สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ โดยจัดเป็นห้องพิเศษในโรงเรียนปกติ

4. เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความสามารถและความพร้อมแตกต่างกันมาก การจัดการศึกษาจึงควรจัดให้สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของเด็ก เนื่องจากเด็กเรียนได้ไม่เท่ากัน การจัดการศึกษาควรจัดเป็นรายบุคคล เด็กแต่ละคนควรมีแผนการศึกษาเฉพาะสำหรับตนเอง ไม่ควรใช้หลักสูตรเดียวกับเด็กปกติหากมีความจำเป็นเพราะเด็กบางคนอาจเรียนได้มากกว่าเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เช่นเด็กปัญญาเลิศ บางคนอาจเรียนได้

น้อยกว่าเมื่อก่อนที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เช่น เด็กปัญญาอ่อน หลักสูตรจึงควรยืดหยุ่นเพื่อตอบสนองความสามารถเฉพาะตัวของนักเรียน

5. ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการให้การศึกษาแก่บุตรของตน
6. เมื่อก่อนการศึกษาพิเศษ หมายถึง การศึกษาสำหรับเด็กพิการเท่านั้นแต่แนวโน้มในขณะนี้การศึกษาพิเศษครอบคลุมไปถึงการศึกษาสำหรับเด็กกึ่งเด็กฉลาดหรือเรียกทางการศึกษาว่า เด็กปัญญาเลิศ อีกด้วย เพราะเด็กเหล่านี้มีความเฉลียวฉลาดมาก การเรียนที่จัดให้สำหรับเด็กปกติทั่วไปไม่อาจตอบสนอง ความต้องการและความสนใจของเขาได้เต็มที่ ดังนั้นเด็กเหล่านี้ควรได้รับการศึกษาพิเศษมีเนื้อหาเข้มข้น และใช้วิธีสอนที่ต่างไปจากเด็กปกติ
7. เมื่อก่อนเชื่อกันว่า สภาพปัญญาอ่อนสามารถรักษาได้ด้วยทางยาแต่หลังจากพยายามกันมากว่า 2 ทศวรรษ วงการแพทย์ก็พบว่าไม่สามารถจะรักษาเยียวยาให้เด็กปัญญาอ่อนกลายเป็นเด็กปกติได้ แต่การศึกษาสามารถช่วยให้เด็กปัญญาอ่อนช่วยตัวเองได้ เรียนรู้ได้ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ การให้การศึกษาแก่เด็กปัญญาอ่อน จึงเป็นสิ่งสำคัญ
8. เด็กที่มีปัญหาทางด้านอารมณ์และพฤติกรรม ในประเทศไทยปัจจุบันมักเรียนร่วมปะปนอยู่กับเด็กปกติ เด็กเหล่านี้มักมีปัญหาในการปรับตัวไม่สามารถเข้ากับคนอื่นได้ และส่วนมากประสบความล้มเหลวในการเรียน บางรายต้องออกจากโรงเรียนก่อนเรียนจบ การศึกษาตามกำหนด บางคนกลายเป็นอาชญากร ก่อความวุ่นวายในสังคม แนวโน้มของการศึกษาพิเศษก็คือนักการศึกษา ถือว่าเด็กเหล่านี้เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทหนึ่ง เด็กเหล่านี้ควรได้รับการช่วยเหลือเพิ่มเติมที่แตกต่างไปจากเด็กปกติ โดยเฉพาะในด้านการปรับตัว เมื่อเด็กสามารถปรับตัวได้แล้ว จึงส่งกลับไปเรียนในชั้นปกติตามเดิม ซึ่งจะเป็นการช่วยเหลือเด็กให้ประสบความสำเร็จในการเรียน
9. การจัดบริการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น ไม่ควรมีเฉพาะบุคลากรด้านการสอนเท่านั้น ควรมีบริการทางการแพทย์ควบคู่กัน ไปทำที่รวมจำเ็น ทั้งนี้เพื่อบูรณาการความบกพร่องของเด็ก และส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้เต็มความสามารถของตน บริการที่จำเป็นอาจได้แก่การแก้ไขการพูด ภาวะทาบ้ำใจ กิจกรรมบำบัด จิตบำบัด และการช่วยเหลือที่จำเ็นอื่น ๆ
10. การให้การศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรเริ่มโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ การศึกษาในระดับปฐมวัย หรือก่อนระดับอนุบาล รวมทั้งระดับอนุบาลจึงมีความจำเ็นอย่างยิ่ง

จะเห็นได้ว่าหลักการศึกษาศึกษาพิเศษ ได้มองภาพของการศึกษาพิเศษที่น่าจะมีการพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสำคัญเกี่ยวกับสิทธิ ความเสมอภาค ความเท่าเทียมกันในสังคม

6. พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551

ในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้มีเหตุผล คือ โดยที่การจัดการศึกษา สำหรับคนพิการมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป จึงจำเป็นต้องจัดให้คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการบริการและความช่วยเหลือทางการศึกษาเป็นพิเศษตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ ดังนั้น เพื่อให้การบริการและการให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการในด้านการศึกษาเป็นไปอย่างทั่วถึงทุกระบบและทุกระดับการศึกษา จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติเล่ม 125 ตอนที่ 28 ก วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2551 มีสาระสำคัญ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551 : 1-5)

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“คนพิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่างๆและมีความจำเป็นพิเศษทางการศึกษาที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใดเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด

“ผู้ดูแลคนพิการ” หมายความว่า บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุตร สามัญ ภรรยา ญาติ พี่น้องหรือบุคคลใดที่รับดูแลหรือรับดูแลการของคนพิการ

“แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล” หมายความว่า แผนซึ่งกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ ตลอดจนกำหนดเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเฉพาะบุคคล

“เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก” หมายความว่า เครื่องมือ อุปกรณ์ ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ หรือบริการที่ใช้สำหรับคนพิการ โดยเฉพาะ หรือที่มีการดัดแปลงหรือปรับใช้ให้ตรงกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละบุคคล เพื่อเพิ่ม รักษา คงไว้

หรือพัฒนาความสามารถและศักยภาพที่จะเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร การสื่อสาร รวมถึงกิจกรรม
อื่นใดในชีวิตประจำวันเพื่อการดำรงชีวิตอิสระ

“ครูการศึกษาพิเศษ” หมายความว่า ครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษสูงกว่าระดับ
ปริญญาตรีขึ้นไป และปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

“การเรียนร่วม” หมายความว่า การจัดให้คนพิการได้เข้าศึกษาในระบบ
การศึกษาทั่วไปทุกระดับและหลากหลายรูปแบบ รวมถึงการจัดการศึกษา ให้สามารถรองรับ
การเรียนการสอนสำหรับคนทุกกลุ่มรวมทั้งคนพิการ

“สถานศึกษาเฉพาะความพิการ” หมายความว่า สถานศึกษาของรัฐหรือเอกชน
ที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยเฉพาะทั้งในลักษณะอยู่ประจำ ใกล้เคียง และรับที่บ้าน

“ศูนย์การศึกษาพิเศษ” หมายความว่า สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษานอก
ระบบหรือตามอัธยาศัยแก่คนพิการ ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิต และ
จัดการศึกษาอบรมแก่ผู้ดูแลคนพิการ ครู บุคลากรและชุมชน รวมทั้งการจัดสื่อ เทคโนโลยี สิ่ง
อำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใด ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนด
ในประกาศกระทรวง

มาตรา 5 คนพิการมีสิทธิทางการศึกษา ดังนี้

- (1) ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจน
ตลอดชีวิตพร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลือ
อื่นใดทางการศึกษา
- (2) เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดย
คำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น
- (3) ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัด
หลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับ
ความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล

มาตรา 6 ให้ครูการศึกษาพิเศษในทุกสังกัดมีสิทธิได้รับเงินค่าตอบแทนพิเศษตามที่
กฎหมายกำหนด

ให้ครูการศึกษาพิเศษ ครู และคณาจารย์ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ
องค์ความรู้การศึกษาด้านเมืองและทักษะในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ทั้งนี้ ตาม
หลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 7 ให้สถานศึกษาของรัฐและเอกชนที่จัดการเรียนร่วม สถานศึกษาเอกชน

การกุศลที่จัดการการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยเฉพาะ และศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ได้รับเงินอุดหนุนและความช่วยเหลือเป็นพิเศษจากรัฐ

หลักเกณฑ์และวิธีการในการรับเงินอุดหนุนและความช่วยเหลือเป็นพิเศษ ให้อำนาจไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 8 ให้สถานศึกษาในทุกสังกัดจัดทำแผนการจัดการศึกษากำหนดเฉพาะบุคคล โดยให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ และต้องมีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษากำหนดเฉพาะบุคคลอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในประกาศกระทรวง

สถานศึกษาในทุกสังกัดและศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการอาจจัดการศึกษา สำหรับพิการทั้งใน นอกระบบและตามอัธยาศัย ในรูปแบบที่หลากหลายทั้งการเรียนร่วม การจัดการศึกษาเฉพาะความพิการ รวมถึงการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ การพัฒนาศักยภาพ ในการดำรงชีวิตอิสระ การพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น การฝึกอาชีพ หรือการบริการอื่นใด

ให้สถานศึกษาในทุกสังกัดจัดสภาพแวดล้อม ระบบสนับสนุนการเรียนการสอน ตลอดจนบริการเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

ให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในทุกสังกัด มีหน้าที่รับคนพิการเข้าศึกษาใน สัดส่วนหรือจำนวนที่เหมาะสม ทั้งนี้ ให้อำนาจไปตามที่คณะกรรมการ กำหนด

สถานศึกษาใดปฏิเสธไม่รับคนพิการเข้าศึกษา ให้ถึงแก่การเลือกปฏิบัติโดย ไม่เป็นธรรมตามกฎหมาย

ให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมสนับสนุนผู้ดูแลคนพิการและประสาน ความร่วมมือจากชุมชนหรือนักวิชาชีพเพื่อให้คนพิการ ได้รับการศึกษาทุกระดับ หรือบริการ ทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ

มาตรา 9 ให้รัฐจัดเงินอุดหนุนเพื่อส่งเสริมการวิจัยพัฒนาองค์ความรู้และ เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องและการพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และความสามารถ ในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

ให้รัฐจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการและสถานศึกษาที่จัดการศึกษา สำหรับคนพิการ

มาตรา 10 เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ให้ราชการส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติ เทศบัญญัติ ข้อกำหนด ระเบียบหรือประกาศ แล้วแต่กรณีให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ นี้

7. การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

7.1 ความหมายของการเรียนร่วม

ได้นักการศึกษา หน่วยงาน และบุคคลอื่นที่สนใจศึกษาการศึกษาพิเศษได้ กล่าวถึงความหมายของการเรียนร่วมไว้ดังนี้

จรัส ทองปิยะภูมิ (2531 : 60) ได้ให้ความหมายของการเรียนร่วม คือ การผสมผสานกันของการศึกษาภาคปกติกับการศึกษาพิเศษ การบริหารโรงเรียนในโครงการเรียนร่วม จึงไม่ใช่การบริหารโรงเรียนปกติทั่วไปที่มีเด็กพิเศษมาฝากเรียนมาอยู่ในโรงเรียน แต่การบริหารโรงเรียนในโครงการเรียนร่วมจะต้องเป็นการเอาคุณค่า ปรัชญา หลักการ และกลวิธีของการศึกษาพิเศษ เช่นมาประสานงานกับศาสตร์และศิลป์ของการบริหารโรงเรียนปกติ ดังนั้น การบริหารโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านกิจกรรมนักเรียน หรือด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งถือว่าการเรียนร่วมเป็นวัตถุประสงค์ประการหนึ่งของโรงเรียน

ศรียา นิยมธรรม (2532 : 23-25) ได้ให้ความหมายของการเรียนร่วมไว้ว่า การเรียนร่วม หมายถึง การเรียนรู้ การเจริญเติบโตในสิ่งแวดล้อมซึ่งเด็กพิการจะได้มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กปกติในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กิจกรรมเหล่านี้ต้องเกี่ยวข้องกับพัฒนาการต่าง ๆ ทุกด้าน เช่น ร่างกาย สังคม ภาษา และสติปัญญา

ถนุงจาง ชลธารรัตน์ (2532 : 2) ได้ให้ความหมายของการเรียนร่วมว่าเป็นการรวมเอาเด็กพิเศษเข้าไปในระบอบการศึกษาปกติมีการร่วมกิจกรรมและใช้เวลาว่างช่วงใดช่วงหนึ่งในแต่ละวัน ระหว่างเด็กพิเศษกับเด็กปกติ โดยมีความหมายตามศัพท์ภาษาอังกฤษ 2 ความหมาย คือ เมนสตรีมมิ่ง (Mainstreaming) หมายถึง การเรียนร่วมเต็มเวลาโดยเด็กพิเศษจะเข้าเรียนร่วมในห้องเรียนปกติ โดยไม่มีบริการเพิ่มเติมพิเศษ ส่วนอีกความหมาย คือ อินทิเกรชัน (Integration) หมายถึง การเรียนร่วมบางเวลา โดยเด็กพิเศษจะเข้าเรียนในชั้นปกติเป็นบางวิชา และรวมถึงการจัดชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ

อภิชาติ ธรรมบุद्धิ์ (2536 : 21) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนร่วมเป็นการนำเอาปรัชญาหลักการ วิธีการ และการจัดกระบวนการทางการศึกษาพิเศษมาบูรณาการให้กับ

การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนปกติ สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้สามารถเรียนร่วมในโรงเรียนปกติได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ

ผดุง อารยะวิญญู (2541 : 221) ได้ให้ความหมายของการเรียนร่วมว่าเป็นวิธีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษวิธีหนึ่ง โดยให้เด็กเหล่านี้เข้าเรียนในชั้นเดียวกันกับเด็กปกติเพื่อทดแทนวิธีเดิมที่จัดการเรียนเป็นกลุ่มตามประเภทความบกพร่อง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 10) ได้ให้ความหมายของการเรียนร่วม คือ การที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนในโรงเรียนปกติ ใกล้เคียงบ้าน โดยไม่มีการแบ่งแยก ได้เรียนกับเพื่อนในวัยเดียวกัน การช่วยเหลือสนับสนุนอื่น ๆ จะจัดอยู่ในสภาพแวดล้อมในห้องเรียนปกติ ทั้งนี้โรงเรียนจะต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบให้มีความยืดหยุ่น และตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของเด็กแต่ละคนและเด็กทุกคนมีฐานะเท่าเทียมกันหนึ่งของโรงเรียน มีสิทธิในความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น ที่มีความแตกต่างกัน ทั้งในแนวกว้างที่ครอบคลุมเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกกลุ่ม และที่กล่าวถึงเฉพาะเด็กพิการ ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับบริบทของผู้ให้คำนิยาม แต่โดยรวมแล้วอาจสรุปไว้ว่าการเรียนร่วมเป็นการช่วยเหลือ สนับสนุนให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการศึกษาอย่างแท้จริง โดยไม่ถูกแบ่งแยก

7.2 ปรัชญาและทฤษฎีพื้นฐานของการเรียนร่วม

มีนักการศึกษาได้เสนอปรัชญาของการเรียนร่วม ไว้ดังนี้

บึงอร ดันปาน (2535 : 31) ได้กล่าวถึงปรัชญาการเรียนร่วมจากพื้นฐาน 3 ประการ คือ

1. มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา ดังนั้นการจัดการระดมการศึกษาต้องจัดบริการทางการศึกษาให้แก่มนุษย์ทุกคน โดยไม่แบ่งแยกความบกพร่องหรือฐานะเศรษฐกิจและสังคม จึงควรจัด โครงการและปรับารุงการปฏิบัติให้เหมาะสมกับความจำเป็นของแต่ละบุคคล
2. มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังนั้นการจัดเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียนและวัยเรียน เพื่อให้เด็กพิเศษอยู่ร่วมกับเด็กปกติ ย่อมทำให้เกิดคุณค่าและสร้างสรรค์ทางสังคม เพราะเด็กเหล่านี้จะมีความเข้าใจอันดีต่อกัน มีการยอมรับซึ่งกันและกัน เมื่อเด็กเหล่านี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่จะไม่เกิดการแบ่งแยกความแตกต่างของมนุษย์ในสังคม

3. การเรียนการสอนในชั้นเรียนย่อมสนองความแตกต่างของบุคคล ดังนั้นการจัดเด็กพิเศษให้เข้าเรียนในชั้นเรียนร่วม จึงควรได้มีกาารปรับปรุงการเรียนการสอนให้เป็นการสอนที่บุคคลทั่วไป เพื่อให้พัฒนาความพร้อมและความรู้ความสามารถของผู้เรียนทุกคน ให้พัฒนาการทุกด้าน ด้วยวิธีการและกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดศักยภาพที่จะดำรงอยู่ในสังคมอย่างเหมาะสม

ผดุง อารยะวิญญู (2539 : 7) ได้สรุปทฤษฎีพื้นฐานของการเรียนร่วม ดังนี้

1. ในสังคมมนุษย์มีทั้งคนปกติและที่มีความบกพร่องต่าง ๆ เมื่อสังคมไม่สามารถแยกคนที่มีความบกพร่องออกจากสังคมปกติได้ ดังนั้นจึงไม่ควรแยกการศึกษาเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง ควรให้เด็กพิเศษเรียนด้วยกับเด็กปกติเท่าที่หาทำได้

2. เด็กพิเศษมีความต้องการและความสามารถซึ่งต่างจากเด็กปกติ ดังนั้นควรจัดรูปแบบและวิธีการให้แตกต่างไปจากเด็กปกติ เพื่อให้เด็กมีศักยภาพในการเรียนรู้อย่างเต็มที่

3. เด็กแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเด็กปกติ หรือเด็กพิเศษการศึกษา จะช่วยให้ความสามารถของเด็กแต่ละคน ปรากฏเด่นชัดขึ้น

4. เด็กแต่ละคนมีพื้นฐานต่างกันทางการเลี้ยงดูจากครอบครัว เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ชาติปัญญา การศึกษาจะช่วยให้แต่ละคนได้เรียนรู้เพื่อการปรับตัวเข้าหากัน และให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

5. เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านร่างกาย ชาติปัญญา อารมณ์ และสังคม การจัดการศึกษาจึงต้องจัดเพื่อพัฒนาทุกด้านให้สูงสุด ตามความสามารถของแต่ละบุคคล

เบญญา ชลธารรัตน์ (2543 ; อ้างอิงมาจาก กระทรวงศึกษาธิการ. 2543 : 29) ได้กล่าวถึงปรัชญาในการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการในสหัสวรรษใหม่ ว่าจะมีแนวทางการจัดที่ชัดเจนขึ้น กล่าวคือ มุ่งจัดในลักษณะการศึกษานอบหรือรวม (Inclusive education) ซึ่งหมายถึง การจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคนในระบบการศึกษาเดียว โดยไม่แยกแยะเด็กพิการต้องไปเรียนในสถานศึกษาเฉพาะ รวมทั้งเด็กนั้นต้องได้รับการสนับสนุนทุกด้าน ทั้งด้านการแพทย์ กึ่งแพทย์ วิชาการ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา โรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนหลักสูตร ยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการเทคนิคการเรียนการสอน สถานที่ ฯลฯ รวมทั้งจัดให้มีบุคลากรสนับสนุน ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนให้เด็กทุกคนได้เรียนรวมในสถานศึกษาเดียว

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 11) ได้กล่าวถึงปรัชญาความเชื่อในการเรียนรวม ไว้ว่า

1. เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและมีโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จในการศึกษา

2. เด็กทุกคนมีคุณลักษณะความเข้าใจความสามารรถความต้องการในการเรียนรู้เฉพาะตัว และมีระดับการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

นอกจากนี้การศึกษาแบบเรียนรวม ยังเชื่อว่า

1. นักเรียนทุกคนสามารถคิด และเรียนรู้ได้

2. นักเรียนทุกคนมีคุณค่า และมีความสามารถพิเศษเฉพาะของตนเอง

3. การรวมนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนปกติจะเกิดผลดีทั้งใน

ด้านสังคมและวิชาการ

4. นักเรียนทุกคนมีวิธีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและการแสดงออกถึงความเข้าใจที่แตกต่างกัน

5. นักเรียนทุกคนจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อเรียนด้วยความเข้าใจและเมื่อได้เรียนในเรื่องที่สนใจและท้าทาย

6. นักเรียนทุกคนควรเรียนรวมกันในห้องเรียนปกติ และหากจะเรียนในที่อื่น ๆ เพราะความต้องการจำเป็นที่การเรียนห้องเรียนปกติไม่สามารถจะเกิดประโยชน์เพราะถูกขังแยกประเภท

7.3 หน้าที่ของกรจัดการเรียนร่วม

ผดุง อารยะวิญญู (2539 : 3) ได้ให้หลักการของการจัดการเรียนร่วมที่สำคัญ ไว้ดังต่อไปนี้

1. การเรียนร่วมนั้นควรเริ่มเมื่ออายุยังน้อย ดังนั้นควรเริ่มเรียนร่วมตั้งแต่ในชั้นปฐมวัย

2. ให้โอกาสแก่ครูที่สอนเด็กปกติในการตัดสินใจว่าจะรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ามาเรียนร่วมในชั้นที่ตนสอนหรือไม่

3. สถานศึกษาที่จะบริการด้านการเรียนร่วมต้องมีความพร้อมด้าน บุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้ทำหน้าที่สอนเด็กปกติ และเด็กพิเศษ

4. ในการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษานั้น ควรมีการชี้แจงทำความเข้าใจ

เข้าใจและยอมรับกฎ เข้าหน้าที่ของโรงเรียนและนักเรียนเกี่ยวกับโครงการเรียนร่วมที่จะเริ่มขึ้น
ในสถานศึกษาแห่งนั้น ให้เข้าใจถึงบทบาทและความรับผิดชอบ

5. สถานศึกษาจะต้องมีเครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนอุปกรณ์อื่นจำเป็นใน
การเรียนการสอนอย่างเหมาะสม และเพียงพอ

6. ควรมีแผนการศึกษาสำหรับเด็กอยู่ในรายบุคคล (Individual Education
Program) หรือใช้ชื่อย่อว่า IEP เพราะแผนการศึกษารายบุคคลนี้จะช่วยให้การศึกษาสำหรับเด็ก
เด็กที่มีความต้องการพิเศษบรรลุเป้าหมายได้

7. หากไม่จำเป็นแล้ว ไม่ควรแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกจากเด็ก
ปกติในแง่ของการให้บริการการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อให้เด็กปกติได้เข้าใจถึงความต้องการ
และความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

8. การประเมินพัฒนาการและผลการเรียนของเด็กต้องกระทำสม่ำเสมอ
ด้วยวิธีการประเมินที่เชื่อถือได้

9. ศึกษาข้อบกพร่องของการจัดการเรียนร่วมอยู่เสมอและหาทางแก้ไข
ปรับปรุงให้บริการดังกล่าวมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 11) ได้สรุปหลักการ
ในการจัดการเรียนร่วมไว้ดังนี้

1. ยอมรับและตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของเด็ก
2. จัดบริการที่เหมาะสมกับรูปแบบและอัตราความเร็วในการเรียนรู้ที่
แตกต่างกัน
3. ประกันความเท่าเทียมใน โอกาสทางการศึกษา โดยมีหลักสูตรที่เหมาะสม
การจัดระบบองค์กร การใช้ทรัพยากรและการมีส่วนร่วมของชุมชน

จะเห็นว่าจากปรัชญา ทฤษฎีพื้นฐาน และหลักการจัดการเรียนร่วมสำหรับ
นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่านักการศึกษาได้พยายามที่จะ
ส่งเสริมสนับสนุน ให้เด็กทุกคนได้มีโอกาสเรียนรู้ได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็น
สิ่งที่ดี และเปิดโอกาสแห่งการศึกษาที่พัฒนาคุณภาพชีวิตของทุกคนให้มีสิทธิในการดำรงชีวิต
ในความเสมอภาคและอยู่ร่วมกันในสังคมไม่มีการแบ่งแยก

7.4 รูปแบบของการเรียนร่วม

ในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ได้มีนักการศึกษาจัดรูปแบบไว้หลายท่าน ดังนี้

ศรัทธา นิยมธรรม (2535 : 163 – 164) ได้เสนอรูปแบบของการเขียนร่วมไว้ 5 รูปแบบ รวมทั้งการบริการอื่น ที่ควรจัดให้เด็ก ได้แก่

1. รูปแบบที่ 1 การเขียนร่วมในชั้นปกติเต็มเวลา การจัดบริการสำหรับเด็กพิเศษลักษณะนี้เป็นการจัดให้กับเด็กที่มีสภาพความพิการไม่มากนัก หลังจากเด็กได้รับการบำบัด รักษาหรือฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านที่จำเป็นแล้วก็สามารถเขียนร่วมกับเด็กปกติในชั้นเรียนได้ ทั้งนี้อาจมีอุปกรณ์และ เครื่องมือช่วยทางการศึกษาพิเศษรวมทั้งการให้บริการแนะแนวแก่ครูปกติด้วย ในกรณีเด็กปัญญาเลิศ และเด็กที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง และมีความคิดสร้างสรรค์ก็จะเขียนร่วมในลักษณะนี้ได้ นอกเสียจากว่าเด็กเหล่านี้มีความ สามารถสูงมาก ๆ ก็ไม่ควรรับการศึกษาในรูปแบบนี้

2. รูปแบบที่ 2 การเขียนร่วมในชั้นเรียนปกติ โดยได้รับการบริการพิเศษ การจัดบริการในลักษณะนี้ เด็กพิเศษจะมีโอกาสเรียนในชั้นปกติเต็มเวลา โดยได้รับการบริการต่าง ๆ เพิ่มเติม เช่น ได้รับการสอนเสริมบางวิชาจากครูการศึกษาพิเศษ ได้รับการฝึกพูดและแก้ไขการพูด ได้รับการฝึกให้คุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว และโปรแกรมพิเศษสำหรับเด็กปัญญาเลิศ โดยที่เด็กเหล่านี้อาจได้รับการเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ก็ได้

3. รูปแบบที่ 3 การเรียนในชั้นเรียนพิเศษใน โรงเรียนปกติการจัดการศึกษาในลักษณะนี้ ควรจัดให้เด็กที่มีความบกพร่องมากหรือเด็กที่พิการซ้ำซ้อนรวมทั้งเด็กที่มีความสามารถสูงที่เป็นพิเศษจน ไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ซึ่งเด็กเหล่านี้ยังจำเป็น ต้องได้รับการพิเศษด้านต่าง ๆ เช่น ภาวะบกพร่อง อาชีวะบำบัด การแก้ไขการพูด การฝึกฟัง โปรแกรมพิเศษ เป็นต้น บุคลากรในโรงเรียนต้องได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้ความสามารถ และเข้าใจเกี่ยวกับเด็กในสาขาที่รับผิดชอบ

4. รูปแบบที่ 4 การจัดโรงเรียนพิเศษ เด็กพิเศษที่มีความบกพร่อง หรือเด็กที่มีความสามารถสูงเกินกว่าที่จะเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ควรได้รับการบริการประเภทนี้ ครูที่อยู่ ในโรงเรียนพิเศษดังกล่าวนี้จำเป็นต้องมีความรู้พิเศษ ในแต่ละสาขาที่จะไปสอนซ่อมเสริมและ พัฒนาสมรรถภาพให้เด็กเหล่านี้ลักษณะของโรงเรียนพิเศษนี้จะจัดแบบประจำหรือไปกลับก็ได้

5. รูปแบบที่ 5 การจัดการศึกษาพิเศษนอกโรงเรียน การจัดการบริการในลักษณะนี้ได้แก่ การจัดบริการการศึกษาพิเศษในโรงพยาบาล สถานพักฟื้น สถานรับเลี้ยงดูเด็กและที่บ้าน เป็นต้น รูปแบบนี้จัดสำหรับเด็กพิการทางร่างกายและที่มีความบกพร่องทางสุขภาพหรือสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต้องเข้ารับบริการรักษา ฟื้นฟูทางจิตพิสัย และเลี้ยงดูตาม

สถานที่ดังกล่าวเป็นระยะเวลานาน เพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาโดยไม่ขาดตอน การจัดการศึกษาพิเศษรูปแบบนี้ เป็นรูปแบบที่มีความยืดหยุ่นมาก เนื่องจากเด็กที่รับบริการจากรูปแบบนี้ เป็นเด็กที่มีสภาพความพิการและความต้องการแตกต่างกันมาก

วารี อธิระจิตร (2541 : 16-19) ได้กล่าวถึงรูปแบบการเรียนร่วมได้ว่า การเรียนร่วม มี 5 รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่ 1 การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา บริการให้สำหรับเด็กที่พิการไม่มาก สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ทั้งนี้อาจมีอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกช่วยทางด้านการศึกษา

รูปแบบที่ 2 การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติโดยได้รับการบริการพิเศษ ซึ่งให้เด็กพิเศษเรียนในชั้นเรียนปกติเป็นเวลา และได้รับการบริการต่าง ๆ เพิ่มเติม โดยเด็กได้รับการบริการเป็นรายบุคคล

รูปแบบที่ 3 การเรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ จัดให้กับเด็กที่มีความบกพร่องค่อนข้างมากรวมทั้งเด็กที่มีความสามารถสูงจนไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้

รูปแบบที่ 4 การจัดโรงเรียนพิเศษ เป็นเด็กที่มีความบกพร่องมากและไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ครูการศึกษาพิเศษที่สอนจำเป็นต้องมีความรู้พิเศษสอนประจำโรงเรียนพิเศษ

รูปแบบที่ 5 การจัดการศึกษาพิเศษนอกโรงเรียน เป็นการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่พิการทางกายและสุขภาพ หรือเด็กปัญญาอ่อน

ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 2-3) ได้แบ่งรูปแบบการเรียนร่วมออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

1. การเรียนร่วมบางเวลา โดยให้เด็กพิเศษเข้าเรียนในโรงเรียนเดียวกันกับเด็กปกติ แต่เด็กเหล่านี้จะถูกจัดให้อยู่รวมกันเป็นชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ บางวิชาจะมีครูสอนพิเศษประจำชั้น แต่ทางวิชาสามารถไปเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ เช่น พลศึกษา ดนตรี หรือการจัด กิจกรรมต่าง ๆ

2. การเรียนร่วมเต็มเวลา โดยให้เด็กพิเศษร่วมชั้นเรียนในชั้นเดียวกันกับเด็กปกติตลอดเวลา เพื่อให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างเด็กพิเศษกับเด็กปกติ

3. การเรียนร่วม เป็นแนวคิดทางการศึกษาอย่างหนึ่งที่ว่า โรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้แก่วัยเด็กทุกคน โดยไม่มีการแบ่งแยกว่าเด็กปกติหรือเด็กพิเศษ และทางโรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้เหมาะสม

สมพร หวานเสร็จ (2543 : 47) จัดรูปแบบการเรียนรู้ร่วมไว้ 3 รูปแบบ คือ

1. จัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมชั้นเรียนปกติเต็มเวลา
2. จัดชั้นเรียนพิเศษเฉพาะและเข้ารับการเรียนร่วมกับเด็กปกติบางเวลา
3. จัดเป็นชั้นเรียนเฉพาะ แต่ให้เด็กพิเศษได้ทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกับเด็ก

ปกติในโรงเรียน

โดยอาศัยปรัชญาของการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษที่ให้การศึกษานักเด็กพิการ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และมีชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมคนปกติสุขได้ไม่เป็นภาระแก่สังคม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 22-25) ได้จัดรูปแบบการจัดการเรียนร่วมไว้เป็น 6 รูปแบบ ได้แก่

1. เรียนร่วมในชั้นปกติ
2. เรียนร่วมในชั้นปกติ และมีครูพิเศษให้คำปรึกษาแนะนำ
3. เรียนร่วมในชั้นปกติ และรับบริการจากครูเวียงสอน
4. เรียนร่วมในชั้นปกติ และรับบริการจากครูเสริมวิชาการ
5. ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ และเรียนร่วมบางเวลา
6. ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ

การจัดการเรียนร่วมในแต่ละรูปแบบ มีดังนี้

1. การเรียนร่วมในชั้นปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนกับเด็กปกติเต็มเวลา และเรียนเหมือนกับเด็กปกติทุกประการ เด็กที่จะเข้าเรียนในลักษณะนี้ได้ควรเป็นเด็กที่มีความบกพร่องน้อยและมีความพร้อมในการเรียน ตลอดจนวุฒิภาวะ ทางอารมณ์ และสังคม

2. เรียนร่วมในชั้นปกติ และมีครูพิเศษให้คำแนะนำปรึกษา การเรียนร่วมนี้ คล้ายคลึงกับวิธีแรก กล่าวคือ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติเต็มเวลาแต่มีครูการศึกษาพิเศษคอยช่วยเหลือครูประจำชั้นและครูประจำวิชา ครูการศึกษาพิเศษนี้อาจเรียกว่า ครูที่ปรึกษา ครูประเภทนี้ไม่ทำการสอนโดยตรง แต่ให้คำแนะนำแก่ครูที่สอนเด็ก เช่น แนะนำ ชี้แจงให้ครูที่สอนชั้นเรียนร่วมเข้าใจความต้องการ และความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีสอน ตลอดจนการปฏิบัติต่อเด็ก จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก และช่วยประเมินผลพัฒนาการในการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นต้น

3. เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ และรับบริการจากครูเวียนสอนแม่ในการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติและรับบริการด้านการสอนเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษ ซึ่งจะเดินทางไปตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็กเนื่องจากมีจำนวนเด็กในแต่ละโรงเรียนไม่มากนัก (อาจประมาณ 2-3 คน ต่อโรงเรียน) ครูจึงเดินทางจากโรงเรียนหนึ่ง เมื่อครรถ์กลับบ้านกลับมาสอนเด็ก กลุ่มเดิมในโรงเรียนเดิมอีก จึงเรียกครูประเภทนี้ว่า ครูเดินสอน หรือครูเวียนสอน

4. เรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเสริมวิชาการ เป็นการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ามาเรียนกับครูเสริมวิชาการวันละ 1-2 ชั่วโมง หรือมากกว่านี้ ขึ้นอยู่กับความต้องการพิเศษของเด็ก เด็กทุกคนที่เข้ามาเรียน ในห้องนี้จะต้องมีตารางเรียนที่กำหนดไว้แน่นอน ครูเสริมวิชาการอาจมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนเด็ก และประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การสอนเด็กอาจจะทำเป็นรายบุคคล หรือสอนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ก็ได้ และสอนในเนื้อหาที่เด็กไม่ได้รับการสอนในชั้นปกติ หรือเนื้อหาที่เด็กมีปัญหา นอกจากสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษแล้ว ครูเสริมวิชาการยังมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูปกติในการปฏิบัติต่อเด็กประเภทนี้ด้วย

5. ชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติและเรียนร่วมบางเวลา เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ในชั้นเดียวกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ มีครูประจำชั้นสอนเฉพาะทุกวิชา ยกเว้นบางวิชาที่เด็กต้องไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ เช่น พลศึกษา ศิลปะ หรือกิจกรรมนอกหลักสูตรอื่น ๆ

6. ชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกัน ไว้เป็นกลุ่มเดียวกัน และเป็นกลุ่มขนาดเล็ก เด็กเหล่านี้เรียนในชั้นพิเศษตลอดเวลา มีครูประจำชั้นสอนทุกวิชา การเรียนร่วมในลักษณะนี้เหมาะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องค่อนข้างมาก

โจน และคอลลินส์ (Jones and Collins, 1966 อ้างอิงมาจาก วารี ธีระจิตร. 2541 : 19) ได้เสนอแนะรูปแบบเรียนร่วม ดังนี้

1. รูปแบบชั้นพิเศษเต็มเวลา
2. รูปแบบชั้นพิเศษแบบผสม
3. รูปแบบห้องเสริมความรู้
4. รูปแบบครูเดินสอน
5. รูปแบบให้คำปรึกษาแนะนำสำหรับครู

จากการจัดรูปแบบการจัดการจัดการเรียนร่วม ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการจัดการเรียนร่วมในลักษณะใดนั้น ขึ้นอยู่กับสภาพความบกพร่องและความพร้อมของเด็ก เด็กที่มีความบกพร่องน้อยและมีความพร้อมสูงอาจจัดให้เรียนร่วมเต็มเวลา เด็กที่มีความบกพร่องมากขึ้น และมีความพร้อมน้อย อาจจัดให้เรียนในชั้นเรียนพิเศษลดหลั่นกันลงไป

8. มาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม พุทธศักราช 2543

มาตรฐานการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2543 ประกอบด้วย 4 ด้าน 13 มาตรฐาน และ 22 ตัวบ่งชี้ ตามรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 28-47)

1. มาตรฐานด้านคุณภาพนักเรียน มี 2 มาตรฐาน 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 นักเรียนมีพัฒนาการตามศักยภาพ

ตัวบ่งชี้ นักเรียนมีพัฒนาการตามศักยภาพ

มาตรฐานที่ 2 บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาการของนักเรียน

ตัวบ่งชี้ บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาการของนักเรียน

2. มาตรฐานด้านกระบวนการเรียนการสอน มี 3 มาตรฐาน 6 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 1 วางแผนพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล

ตัวบ่งชี้ วางแผนพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล โดยจัดทำโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP)

มาตรฐานที่ 2 จัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนเพื่อการเรียนร่วม

ตัวบ่งชี้ที่ 1 จัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมหรือฟื้นฟูสมรรถภาพนักเรียนเพื่อการเรียนร่วม

ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดบรรยากาศส่งเสริมการเรียนร่วม

ตัวบ่งชี้ที่ 3 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนร่วม

ตัวบ่งชี้ที่ 4 จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถตามศักยภาพเป็นรายบุคคล

มาตรฐานที่ 3 วัดและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริงเพื่อพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล

ตัวบ่งชี้ วัดและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริงเพื่อพัฒนานักเรียนเป็น

รายบุคคล

3. มาตรฐานด้านการบริหารจัดการ มี 7 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 1 ดำรงและจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาพิเศษ

ตัวบ่งชี้ ดำรงและจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาพิเศษ

มาตรฐานที่ 2 ดำเนินการรับเด็ก คัดแยก ส่งต่อและจัดเข้าเรียน

ตัวบ่งชี้ ดำเนินการรับเด็ก คัดแยก ส่งต่อและจัดเข้าเรียน

มาตรฐานที่ 3 ส่งเสริมบุคลากรในการปฏิบัติงานด้านการศึกษาพิเศษ

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรการศึกษาพิเศษ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 สนับสนุนให้บุคลากรการศึกษาพิเศษใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนา

การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ส่งเสริมและสร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากรด้านการศึกษาพิเศษ

มาตรฐานที่ 4 ส่งเสริมการใช้งบประมาณ ใช้งบประมาณความสะดวกลือ

บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาพิเศษ

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ส่งเสริมการใช้งบประมาณความสะดวกลือ บริการ และความ

ช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาพิเศษ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ใช้งบประมาณสำหรับการจัดการศึกษาพิเศษอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 5 จัดกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในการเรียนร่วม

ตัวบ่งชี้ จัดกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีความต้องการ

พิเศษในการเรียนร่วม

มาตรฐานที่ 6 สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนร่วม

ตัวบ่งชี้ สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนร่วม

มาตรฐานที่ 7 นิเทศและประเมินผลการจัดการเรียนร่วมอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ 1 นิเทศ ติดตามการปฏิบัติงานการจัดการเรียนร่วมภายในโรงเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ประเมินผลการจัดการเรียนร่วม

4. มาตรฐานด้านปัจจัย มี 1 มาตรฐาน 3 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 1 บุคลากรมีคุณสมบัติเหมาะสมและเอื้อต่อการจัดการเรียนร่วม

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ครูการศึกษาพิเศษมีความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดีและปฏิบัติค่อนักเรียนอย่างถูกต้อง

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้บริหาร โรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนร่วม

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้ปกครองและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดีและมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนร่วม

9. การดำเนินงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียน

ในหลายปีที่ผ่านมาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้เรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียน โดยทั่วไปจะดำเนินงานในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ
2. ด้านบุคลากร
3. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน
4. ด้านสื่อการเรียนการสอน
5. ด้านการวัดผลและประเมินผล
6. ด้านการประสานงาน

ซึ่งงานในแต่ละด้านนั้น ต้องมีการจัดวางแผนเตรียมความพร้อม เพื่อให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่จะเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียน ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ
การจัดการเรียนร่วมจะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งต้องมีการบริหารจัดการที่ดี ดังนั้นผู้บริหารจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้การจัดการเรียนร่วมบรรลุตามเป้าหมาย ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียนร่วม ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 21-43)

1. สืบรวจเด็กที่มีความต้องการพิเศษในเขตพื้นที่บริการ
2. จัดทำแผนการดำเนินการจัดการเรียนร่วม
3. ตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วม
4. เตรียมบุคลากร เตรียมสถานที่
5. ดำเนินการคัดแยกเด็ก
6. จัดครูเข้าสอน

7. จัดบริการที่จำเป็นแก่เด็ก
8. พัฒนาหลักสูตร
9. กำกับ นิเทศ ติดตาม

การจัดการเรียนร่วมให้ประสบความสำเร็จและบรรลุตามเป้าหมายหรือเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาเพื่อสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถทำได้ในลักษณะเดียวกันกับการดำเนินการตามแนวทางการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้หรือการดำเนินงานของโรงเรียนเพื่อเข้าสู่มาตรฐานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งจะมีหลักการดำเนินงานเหมือนกันแต่ต่างในรายละเอียดของการดำเนินงาน ดังนี้

1. ทำงานเป็นทีม ที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน ครู ผู้บริหาร บุคลากรทางการแพทย์
  2. ได้รับความใช้ทรัพยากรที่มีอยู่และจัดหาเพิ่มเติมตามความจำเป็น
  3. ให้เด็กปกติได้ดูแลช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
  4. สร้างเครือข่ายในการทำงาน
  5. ประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
  6. จัดระบบข้อมูลสารสนเทศของเด็กและครูเป็นรายบุคคล
  7. ช่วยเหลือและสนับสนุนเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างเต็มที่ในระบบและต่อเนื่อง เช่น 1) ความช่วยเหลือน้อยที่สุดในชั้นเรียนปกติ 2) การสนับสนุนการเรียนเพิ่มเติมในโรงเรียน 3) บริการเสริมและการช่วยเหลือตามความจำเป็น
- โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. การคัดแยกเด็ก
  2. การส่งต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
  3. การจัดการเรียนการสอน
  4. การคัดเลือกรูปแบบการจัดการเรียนร่วม
  5. การทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
  6. การกำกับ ติดตามและนิเทศ
  7. การจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศ
  8. การสร้างเครือข่ายการศึกษาพิเศษ
2. ด้านบุคลากร

บุคลากรมีความจำเป็นในการจัดการเรียนร่วม นอกจากบุคลากรที่มีอยู่แล้วในโรงเรียนปกติ ควรมีบุคลากรที่เกี่ยวข้องดังนี้ (ผดุง อารยะวิญญู, 2541 : 229 – 230)

1. ครูประจำชั้นพิเศษ ทำหน้าที่สอนประจำชั้นพิเศษในโรงเรียนเนื่องจาก การจัดชั้นพิเศษจัดตามสภาพความบกพร่องของเด็ก ดังนั้นครูประจำชั้นพิเศษควรได้รับการฝึกอบรมเฉพาะด้าน เช่น การสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน การสอนเด็กปัญญาอ่อน เป็นต้น

2. ครูเวียนสอน (หรือครูเดินสอน) เป็นครูที่เดินทางจากโรงเรียนหนึ่งไปยังโรงเรียนอีกแห่งหนึ่งหรือหลาย ๆ แห่ง เพื่อทำหน้าที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การจัดครูเวียนสอนมักจะจัด ในกรณีที่มีจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษน้อยในแต่ละโรงเรียน ครูเวียนสอนจะมีตารางการปฏิบัติงานสอนที่แน่นอน และจะวนเวียนกลับมาสอนที่โรงเรียนเดิมอีก ครูเวียนสอนอาจไม่สังกัดโรงเรียนใด โรงเรียนหนึ่ง โดยตรง แต่อาจสังกัดหน่วยงานกลาง เช่น สำนักงานประถมศึกษาจังหวัด เป็นต้น ซึ่งขึ้นอยู่กับการจัดระบบงานบริการบุคคลของหน่วยงานด้านการศึกษา

3. ครูเสริมวิชาการ เป็นครูที่ทำหน้าที่สอนเด็กเพิ่มเติม จากการศึกษาที่เด็กได้เรียนในห้องปกติ ครูเสริมวิชาการจะปฏิบัติงานในห้องเสริม (หรือศูนย์วิชาการ) นักเรียนแต่ละคนจะมีตารางเฉพาะที่จะเข้ามาเรียนกับครูเสริมวิชาการ นักเรียนแต่ละคนอาจใช้เวลาในห้องนี้วันละ 1 – 2 คาบ (คาบละ 50 นาที) หรือมากกว่า ขึ้นอยู่กับความต้องการของเด็ก นอกจากสอนเด็กในห้องเสริมวิชาการแล้ว ครูเสริมวิชาการยังประสานงาน ตลอดจนให้คำแนะนำครูปกติในการปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4. ครูที่ปรึกษา มีหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูที่สอนเด็กปกติในการปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตลอดจนวางแผนจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กและประสานงานกับครูอื่นในโรงเรียน ครูที่ปรึกษาอาจได้สอนเด็กโดยตรง

5. ครูแนะแนว มีหน้าที่ให้คำแนะนำด้านการปรับตัวตลอดจนแนะแนวด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ และการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ และการศึกษาต่อของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

6. ครูสอนพูด / แก้ไขการพูด มีหน้าที่ในการสอนพูดและหรือแก้ไขการพูดแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

7. ครูผู้ช่วย มีหน้าที่ช่วยครู โดยเฉพาะการดูแลเด็ก เมื่อเด็กประกอบ

กิจกรรม

8. นักจิตวิทยา มีหน้าที่ทดสอบทางจิตวิทยา ซึ่งมีความจำเป็นในการ คัดแยกและจำแนกประเภทเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ขอบข่ายหน้าที่อาจรวมไปถึงการให้ คำแนะนำปรึกษาแก่เด็กและครูหรือ การบำบัดทางจิตวิทยาแก่เด็ก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความ ต้องการและการจัดสรรตำแหน่งและความรับผิดชอบ ของหน่วยงานด้านการศึกษา

9. นักโสตสัมผัสวิทยา มีหน้าที่ในการตรวจวัดการได้ยินของเด็ก เลือก เครื่องช่วยฟังให้กับเด็ก ตลอดจนสนทนาระหว่างการแก้ไขการพูดและการสอนภาษาแก่เด็กที่มี ความบกพร่องทางการได้ยิน

10. นักกายภาพบำบัด มีหน้าที่ในการให้บริการบำบัดทางกายภาพแก่เด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ

11. นักกิจกรรมบำบัด มีหน้าที่ให้การฝึกใช้มือ และนิ้วมือแก่เด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ

12. นักสังคมสงเคราะห์ มีหน้าที่ในการแนะนำและช่วยเหลือเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ โดยเฉพาะปัญหาด้านเศรษฐกิจ และปัญหาที่เกี่ยวกับครอบครัว

13. แพทย์ อาจเป็นแพทย์ทั่วไปหรือแพทย์ที่มีความชำนาญเฉพาะด้านทำ หน้าที่ตรวจวินิจฉัยและวางแผนเพื่อการรักษาต่อไป

14. จิตแพทย์ ทำหน้าที่ช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางจิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม

บุคลากรที่กล่าวมาแล้วนี้เป็นทั้งบุคลากรทางการศึกษาและทางกายภาพบำบัด บุคลากรบางคนอาจประจำอยู่ที่โรงเรียน บางตำแหน่งอาจสังกัดที่สำนักงานกลาง หรือจะเป็น ความร่วมมือจากโรงพยาบาลก็ได้ โรงเรียนอาจไม่จำเป็นต้องได้รับบริการจากบุคลากรทั้ง 14 ประเภท ที่กล่าวมานี้ อาจพิจารณาตำแหน่งที่จำเป็นก่อน ซึ่งทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของ สถานศึกษาในการใช้บริการจากบุคลากรเหล่านี้

3. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

3.1 หลักสูตรสำหรับเด็กพิเศษ

หลักสูตรสำหรับเด็กพิเศษต้องยึดหลักสูตรของเด็กปกติเป็นแกนหลักเพราะ การสอนเด็กเหล่านี้โดยหลักใหญ่ ๆ ย่อมเหมือนกับเด็กปกติเหมือนกันแต่เพียงรายละเอียดปลีกย่อย เท่านั้น ถ้าวิชาใดขัดกับความสามารถของเด็กประเภทใดก็อาจตัดวิชานั้นออกไปแล้วสอนวิชา อื่นทดแทนได้ (ศูนย์พัฒนาศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย, 2539 : 57) ซึ่งแบ่งหลักสูตรเด็ก พิเศษ ได้ดังนี้

3.1.1. หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535 : 21) ได้กำหนดหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่มีระดับการได้ยินต่ำกว่า 90 เดซิเบล ต้องยึดหลักสูตรเด็กปกติคือ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และต่อมาได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาระดับชั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ของกระทรวงศึกษาธิการ จึงต้องยึดหลักสูตรปัจจุบัน โดยหลักใหญ่ ๆ ย่อมเหมือนกับเด็กปกติต่างกันแต่เพียงรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น

ผดุง อารยะวิญญู (2541 : 25) ได้กล่าวถึง หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ควรครอบคลุมไปถึงการฝึกฟัง การฝึกสายตา การฝึกทักษะการพูด การฝึกทักษะทางภาษา การฝึกทักษะดังกล่าวควรกระทำไปขึ้นขั้นตอนตามลำดับความยากง่าย ส่วนเนื้อหาวิชา เช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ฯลฯ ควรครอบคลุมเนื้อหาที่ใกล้เคียงกับเด็กปกติแต่วิธีสอนตลอดจนเครื่องมืออุปกรณ์อื่นจำเป็นอาจแตกต่างกันออกไปหรือเพิ่มเติมจากที่มีใช้สำหรับเด็กปกติทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการพิเศษของเด็กประเภทนี้

3.1.2. หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535 : 12) ได้กำหนดไว้ว่าเด็กที่มีความสามารถบกพร่องทางสติปัญญานั้นต้องยึดหลักของเด็ปกติเป็นหลักแต่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานั้นไม่สามารถเรียนวิชาการต่าง ๆ ได้เท่ากับเด็กปกติ จึงมีความจำเป็นต้องจัดหลักสูตรให้เป็นพิเศษ โดยเฉพาะ

3.1.3. หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา

ผดุง อารยะวิญญู (2533 : 72-73) กล่าวถึงหลักสูตรสำหรับเด็กประเภทนี้ไว้ว่า แม้เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาจะเรียนหลักสูตรที่มีเนื้อหาเช่นเดียวกับเด็กปกติ แต่วิธีสอน ตลอดจนอุปกรณ์การสอนอาจแตกต่างกันไปจากเด็กปกติบ้าง ในระดับประถมศึกษา ควรเน้นทางด้านการฟังเพื่อชดเชยกับการรับรู้ทางสายตาที่สูญเสียไป จึงควรเน้นเกี่ยวกับการจำแนกความแตกต่างโดยการฟังให้มาก

3.1.4. หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย

ผดุง อารยะวิญญู (2541 : 121) กล่าวถึง หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายบางส่วนเป็นหลักสูตรเดียวกับที่ใช้กับเด็กปกติได้ หากมีการเปลี่ยนแปลงบ้าง ก็เป็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะของการยืดหยุ่นหลักสูตร ให้มีความเหมาะสมกับเด็กประเภทนี้เท่านั้น

3.1.5. หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้

ผดุง อารยะวิญญู (2541 : 121) กล่าวว่าถึง หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้การมุ่งขจัดความบกพร่องของเด็กประเภทนี้ และในขณะเดียวกันก็มุ่งให้เด็กมีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ดังนั้นหลักสูตรในระดับประถมศึกษาจึงเน้นให้เด็กมีพัฒนาการเต็มที่ ขจัดความบกพร่องของเด็ก ส่วนในระดับมัธยมศึกษา เน้นความสามารถของเด็กและมุ่งให้เด็กแสวงหาความรู้ และพัฒนาทักษะต่างๆ ของตนเอง ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ สำหรับหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ ควรครอบคลุมเนื้อหาในด้านต่อไปนี้คือ

(1) การพัฒนาการรับรู้และการเคลื่อนไหว ควรมีกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการในด้านการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก การประสานกันระหว่างกล้ามเนื้อมือกับสายตา การรับรู้ทางสายตา การรับรู้ทางการฟัง และความเข้าใจเกี่ยวกับส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย

(2) ภาษาเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้มีปัญหาทางภาษา ดังนั้นหลักสูตร จึงควรเน้นด้านภาษา เพื่อขจัดความบกพร่องด้านนี้ของเด็ก ขอรับช่วยของเนื้อหา ด้านภาษาควรครอบคลุมไปถึงการพูด การอ่าน การสะกดคำ การเขียน

(3) วิชาพื้นฐาน ได้แก่ วิชา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา

(4) การงานและพื้นฐานอาชีพ พื้นฐานในด้านนี้จะช่วยเตรียมเด็กให้มีความพร้อมในการฝึกอาชีพ ต่อไป

(5) ทักษะทางสังคม เป็นการฝึกทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นที่จะช่วยให้เด็กมีสัมพันธที่ดีต่อผู้อื่น และสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้ในที่สุด

3.2 การจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กที่มีความบกพร่องเป็นเรื่องสำคัญยิ่งสำหรับเด็ก ที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กแต่ละประเภทเกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง และได้ใช้ความสามารถที่เด็กแต่ละคนมีความถนัดและความแตกต่างของแต่ละคนด้วย ทั้งนี้จะเป็นการส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กทำให้เด็กช่วยเหลือตนเองได้ และมีความสุขในชีวิต จึงเสนอวิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษแต่ละประเภทดังนี้

3.2.1 การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

ผศจ อารยะวิญญู (2541 : 26 – 27) ได้กล่าวถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ดังนี้

- (1) ควรให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินนั่งหน้าชั้น หรือนั่งใกล้ครู ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้ยินครูพูด และครูจะได้สังเกตพฤติกรรมของเด็ก ได้ดีขึ้น
- (2) เครื่องช่วยฟังอาจขยายเสียงให้ดังขึ้นแต่อาจไม่ชัดขึ้นก็ได้ เครื่องช่วยฟังสามารถช่วยให้เด็กได้ยินเสียงแต่ไม่ช่วยให้เด็กเข้าใจทุกเสียงที่เขาได้ยิน จึงควรจำเป็นต้องเข้าใจในเรื่องนี้
- (3) ก่อนลงมือสอนควรตรวจสอบเช็คทุกครั้งว่าเครื่องช่วยฟังทำงานได้หรือไม่
- (4) เมื่อเวลาพูดกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ครูควรมองหน้าเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เด็กอ่านคำพูดตลอดจนสีหน้าท่าทางของครู
- (5) ใช้ท่าทางประกอบการพูดเพื่อให้เด็กเข้าใจคำพูดของครู แต่ระวังอย่าแสดงท่าทางจนเกินขอบเขต
- (6) เมื่อเวลาตรูอธิบายเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ขอให้ครูชี้ไปที่สิ่งของสิ่งนั้น ครูอาจแตะจับสิ่งนั้น หรือใช้ฎาไกรบ์การสอนประกอบการอธิบาย เพื่อให้เด็กเข้าใจในสิ่งที่ครูกำลังอธิบายยิ่งขึ้น
- (7) ครูควรเขียนบนกระดานให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่มีความสำคัญ เช่น นิยาม คำสั่ง หรือการบ้าน เป็นต้น
- (8) อย่าพูดขณะเขียนกระดาน เพราะขณะเขียนกระดานครูหันหลังให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ไม่สามารถอ่านริมฝีปากของครู ได้ขณะครูหันหลังให้
- (9) พยายามเฝ้าห้องกันอย่าให้มีเสียงรบกวนเกินความจำเป็น ในขณะที่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอยู่ในห้องเรียน เครื่องช่วยฟังจะขยายเสียงทุกเสียงไม่ว่าจะเป็นเสียงนักเรียนคุยกัน เสียงลากเก้าอี้ เสียงกระทบกันของโลหะซึ่งเครื่องช่วยฟังจะขยายเสียงเหล่านั้นได้ดังเป็นพิเศษ หากมีเสียงรบกวนมาก เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอาจปิดเครื่องช่วยฟัง ซึ่งทำให้เด็กไม่ได้รับประโยชน์จากเครื่องช่วยฟัง
- (10) คอยเตือนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอย่าให้ส่งเสียงดัง ซึ่งเป็นมารบกวนการเรียนของเด็กปกติ นักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนสอนคนหูหนวก หรือโรงเรียนสำหรับคนหูตึง เป็นกลุ่มที่ส่งเสียงดังที่สุด ทั้งนี้เพราะเด็กไม่ได้ยินเสียงของตนเองหรือเสียงที่อยู่รอบตัว

(11) เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ไม่สามารถจดคำบรรยายของครูได้ในขณะที่ครูพูด เพราะเด็กจะต้องอ่านริมฝีปากของครูประกอบเพื่อให้เข้าใจคำบรรยาย ดังนั้นครูจึงควรแจกหัวข้อบรรยายของครูให้นักเรียนก่อนการบรรยาย หัวข้อบรรยาย ควรมีใจความสำคัญของการบรรยายด้วย

(12) สอนให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีความรักเฝ้ามอง และประพฤติปฏิบัติเช่นเดียวกับเด็กปกติอื่น ๆ

(13) ชี้แจงให้เด็กปกติเข้าใจว่า ควรปฏิบัติตนอย่างไรต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่เขียนร่วมชั้น ช่วยให้เด็กปกติเข้าใจปัญหาและขีดความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

(14) ควรพูดกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยใช้ประโยคที่สมบูรณ์ไม่ควรพูดทีละคำ หรือพูดกระพือกระแท่น การพูดเป็นประโยคจะช่วยให้เด็กเกิดความหมายได้มากกว่า และจะช่วยให้เด็กจำโครงสร้างของประโยคได้

(15) พูดกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในลักษณะเดียวกับที่ท่านพูดกับเด็กปกติครูไม่จำเป็นต้องตะโกน หรือพูดด้วยเสียงอันดังหรือพูดช้ากว่าปกติ โดยมีเจตนาให้เด็กเข้าใจสิ่งที่ครูพูด เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะเรียนรู้ได้เอง

(16) แสงสว่างอาจเป็นปัญหาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินแสงสว่างควรตกที่ใบหน้าของครู ทั้งนี้เพื่อให้เด็กสามารถอ่านริมฝีปากได้ ยิ่งไปกว่านั้น หากหลังจะต้องทึบ ครูไม่ควรยืนพูดที่หน้าต่างประตู หรือที่ฉากหลังมีแสงสว่างมาก เพราะจะทำให้เด็กไม่สามารถอ่านริมฝีปากครูได้

(17) หากครูต้องการให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินหันหน้ามาทางครู ครูควรใช้วิธีเรียกชื่อเด็ก ไม่ควรใช้วิธีแตะหรือสัมผัส เพราะการเรียกชื่อเป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักฟัง ในทางกลับกัน นักเรียนควรปฏิบัติเช่นเดียวกันเมื่อต้องการความสนใจจากครู

(18) ให้โอกาสแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินออกมารายงานหน้าชั้น ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสแสดงออกด้วยการพูด และในขณะที่เดียวกัน ก็เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กปกติ ได้ฝึกฟังการพูดภาษาของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

(19) หากเด็กปกติออกมารายงานหน้าชั้น ครูที่สอนควรสรุปสิ่งที่เด็กปกติพูดให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินฟังด้วย เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเข้าใจคลาดเคลื่อน

(20) ให้กำลังใจแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอย่างสม่ำเสมอ

เพื่อให้เด็กได้มีกำลังใจในการเรียน และมีปัญหาเกี่ยวกับเด็กปกติมากที่สุด

จะเห็นได้ว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินนั้นควรจัดให้มีการเตรียมความพร้อมก่อนที่เด็กจะเรียนร่วม และครูจะต้องแก้ไขการพูด ฟัง พูด ฟัง ฟัง ให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินทุกคนควรมีเครื่องมือช่วยในการฟังพูด และมีการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการพูด อย่างต่อเนื่องเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.2 การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา

หุดง อารยะวิญญู (2541 : 78-85) ได้เสนอว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาอาจเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ หากเด็กมีความพร้อมเพียงพอ ความพร้อมที่จำเป็น ได้แก่ การเคลื่อนไหว ความสามารถทางภาษา ความสามารถที่จะทำงานได้โดยไม่มี การควบคุมความรู้ ตลอดจนทักษะพื้นฐานที่ใกล้เคียงกับระดับชั้นที่เด็กจะเข้าไปเรียนร่วม วุฒิภาวะทางสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคมของเด็ก หากไม่สามารถเรียนร่วมในชั้นปกติในลักษณะการเรียนร่วมเต็มเวลาได้ ก็อาจเรียนร่วมในลักษณะอื่น ซึ่งทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของรัฐและเอกชน ในการจัดการศึกษาและบริการที่เกี่ยวข้องให้กับเด็กประเภทนี้

โทเวินเฟลด์ (Townfeld, 1973 ; อ้างอิงมาจาก หุดง อารยะวิญญู. 2541 : 83-84) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาไว้ ดังนี้

- (1) ใช้การรับรู้ด้านการสัมผัสควบคู่กันไปกับการรับรู้ด้านอื่น
- (2) เอาใจใส่เด็ก แสดงปฏิกริยาโต้ตอบแก่เด็กทุกครั้งที่เกิดเรียกร้อง แต่ไม่จำเป็นต้องให้สิ่งที่เด็กต้องการทุกครั้งไป
- (3) เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตารับรู้โดยการฟังมากที่สุดพูดกับเด็กให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย ขณะเดินทางหรือประกอบกิจกรรมด้านการเรียนรู้ ควรบอกลักษณะของทางเดินหรือลักษณะของพื้นที่ด้วย เช่น นั่งเรียนกำลังอยู่บนสนามหญ้านักเรียนกำลังเดินบนถนนลาดยางภายในโรงเรียน เป็นต้น
- (4) จัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการเคลื่อนไหวของเด็ก ให้เด็กเคลื่อนไหวเองอย่างอิสระ แต่ควรคำนึงถึงความปลอดภัยควบคู่กันไป
- (5) ฝึกให้เด็กมีโอกาสช่วยเหลือเด็กอื่นทั้งนี้เพื่อฝึกให้เด็กได้มีโอกาสเป็น "ผู้ให้" ไม่ใช่เป็น "ผู้รับ" แต่ฝ่ายเดียว
- (6) ควรฝึกให้เคารพสิทธิของผู้อื่น ไม่ควรเอาเปรียบ เด็กพิการไม่ควรเอาเปรียบเด็กปกติ
- (7) สนองความต้องการของเด็กแต่พอสมควร ไม่ตามใจเด็ก

จนเกิน ไป

(8) จัดสิ่งแวดล้อมภายในห้องเรียนให้เหมาะสม ให้เด็กได้ร่วมกิจกรรมกับเด็กอื่นทุกครั้งหากเป็นไปได้

(9) ในการเพิ่มพูนด้านภาษาให้แก่เด็กนั้น ควรพูดกับเด็กบ่อย ๆ เด็กจะต้องรับรู้ภาษาอย่างเพียงพอ ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ด้วยการพูด

(10) ในการสอนควรใช้การรับรู้หลาย ๆ ด้านรวมกัน จึงจะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพสูงสุด

(11) เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กในด้านการใช้ภาษา เช่น ครูพูดไพเราะ ใช้ภาษาที่ถูกต้องตามหลักภาษา เป็นต้น

(12) จัดกิจกรรมที่ต้องใช้มือ และการสัมผัสให้มากเช่น ในชั่วโมงศิลปะทั้งนี้เพื่อฝึกกล้ามเนื้อเล็กซึ่งเป็นความพร้อมสำคัญด้านการเขียน

(13) ให้แรงเสริมแก่เด็กอย่างสม่ำเสมอ เมื่อเด็กประสบความสำเร็จ เช่น การชมเชย การให้รางวัล เป็นต้น

(14) ส่งเสริมให้เด็กพูดหากเด็กต้องการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่หวั่นเสริมให้เด็กเรียกร้องความสนใจโดยการส่งเสียงที่ไม่มี ความหมายในทางภาษาหรือร้องไห้

(15) สอบถามผู้ปกครอง ตลอดจนให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดแก่ผู้ปกครองในการสอนและการปฏิบัติต่อเด็กที่บ้าน

(16) ตั้งใจฟังเวลาเด็กพูด และแสดงปฏิกิริยาต่อเด็กอย่างเหมาะสม

(17) รับฟังความคิดเห็นของเด็ก ให้ความสำคัญแก่เด็กซึ่งอาจแสดงออกได้โดยการตบมือ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาแห่งชาติ (2535 : 5)

กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา ดังนี้

การเตรียมพร้อมทางการเดิน

(1) การเตรียมความพร้อมทางด้านความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม (Orientation) และการเคลื่อนไหว (Mobility)

ความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม หมายถึง วิธีการหรือขบวนการที่เราสอนให้เด็กให้ประสาทสัมผัสที่เหลืออยู่ซึ่งได้แก่ การใช้สายตา การฟังเสียง การสัมผัส และการดมกลิ่น เพื่อให้เข้าใจสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวว่ามีอะไรและมีความสัมพันธ์อย่างไร

การเคลื่อนไหว หมายถึง การเปลี่ยนอิริยาบถตั้งแต่นอนจนถึง การเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ที่เขาต้องการอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นอิสระ

(2) การเตรียมความพร้อมในการช่วยตัวเอง เช่น การรับประทานอาหาร การดื่มน้ำ

(3) การเตรียมความพร้อมด้านกล้ามเนื้อ การควบคุมกล้ามเนื้อ และการใช้กล้ามเนื้อเล็ก เช่น ปลายนิ้วมือ มีความจำเป็นต่อการใช้แผ่นรองเขียน (Slate) และดินสอ (Stylus)

(4) การฝึกทักษะในการใช้แผ่นรองเขียน (Slate) และดินสอ

จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตานั้น ควรสอนให้เด็กรับรู้ทางการฟังเป็นหลัก ฝึกการเคลื่อนไหว ความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม สอนให้อ่าน และเขียนโดยใช้อักษรเบรลล์ (Braille) สำหรับเด็กที่ตาบอดสนิท ซึ่งการเรียนรู้อย่างนี้จะช่วยให้เด็กเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพและช่วยลดความยากลำบากในการดำรงชีวิต การจัดการเรียนการสอนที่มีการเตรียมความพร้อมเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพ ความพิการจะทำให้การจัดการเรียนการสอน ได้ตรงตามความต้องการและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.2.3 การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535 : 19)

กล่าวถึงการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ว่า ควรคำนึงถึงความสามารถของเด็ก ตามอายุสมชอง การสอนเด็กที่มีความบกพร่องด้านนี้ จะใช้หลักการสอนหลาย ๆ อย่างดังกล่าว และยังจำเป็นต้องใช้สื่อการสอนอย่างสม่ำเสมอ มีสีสัน มีชีวิตชีวา

พอลโลเวย์ และคนอื่น (Polloway, et. AL, 1985 ; อ้างอิงมาจาก ผดุง อารยะวิญญู. 2541 : 64-65) ได้กล่าวถึงหลักการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญาว่า ควรมีลักษณะ ดังนี้

(1) การสื่อสารกับนักเรียนควรชัดเจน การอธิบาย การส่งงาน

ตลอดจน การพูดคุยกับเด็กควรใช้ภาษาง่าย ๆ กระชับ ครูต้องมั่นใจว่านักเรียนเข้าใจสิ่งที่ครูพูด

(2) การเรียนการสอน ควรสอดคล้องกับความยากง่ายของเนื้อหาวิชา

ก่อนลงมือสอน ควรกระจายเนื้อหาออกเป็นขั้นตอนย่อย ๆ ที่เด็กปัญญาอ่อนสามารถเข้าใจง่าย และสามารถปฏิบัติได้ แล้วจึงเรียงลำดับขั้นตอนจากง่ายไปหายาก วิธีอธิบายที่ครูจะนำมาใช้ ควรเหมาะสมกับเนื้อหาในแต่ละขั้นที่จัดไว้

- (3) ใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับความสามารถของเด็กและ เนื้อหาวิชาเทคนิคการสอนที่เหมาะสมสำหรับเด็กปัญญาอ่อนที่จะกล่าวถึงมี 3 เทคนิค คือ การวิเคราะห์งาน การกระตุ้นให้เด็กทำตาม และการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับเด็ก
- (4) ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เนื่องจากเด็กปัญญาอ่อน ไม่สามารถเรียนสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ดี การฟังครูอย่างเดียวนั้นอาจ จำไม่ได้ จึงควรให้เด็กร่วมกิจกรรมทุกอย่าง หากเป็นไปได้
- (5) มีการประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ

3.2.4. การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้

ผดุง ขวระวิญญู (2541 : 139 – 140) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียน การสอนเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ว่าการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้กับเด็ก ปกติอาจทำได้หลายรูปแบบ ดังนี้

- (1) เรียนร่วมเต็มเวลา เป็นการส่งเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้เข้าไป เรียนในชั้นเรียนเดียวกับเด็กปกติ โดยไม่ได้รับบริหารพิเศษที่แตกต่างไปจากเด็กปกติเลย
- (2) เรียนร่วมเต็มเวลา และรับบริการจากครูที่ปรึกษา เป็นการส่งเด็ก ที่มีปัญหาในการเรียนรู้เข้าไปเรียนในชั้นปกติ และมีครูที่ปรึกษาซึ่งมิได้ช่วยเหลือเด็กโดยตรง แต่ช่วยครูทุกคนที่สอนชั้นเรียนร่วม ครูที่ปรึกษามีทำหน้าที่ให้คำแนะนำในด้านการปฏิบัติต่อ เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ ครูที่ปรึกษานี้จะสอนประจำอยู่ที่โรงเรียนที่มีเด็กเรียนร่วมเพียง แห่งเดียว
- (3) เรียนร่วมเต็มเวลา และรับบริการจากครูเวียนสอน เป็นการส่งเด็ก ที่มีปัญหาในการเรียนรู้เข้าไปเรียนในชั้นเดียวกับเด็กปกติ และมีครูการศึกษาพิเศษคอยให้ ความช่วยเหลือครูผู้สอนจะให้คำแนะนำแก่ครูปกติตลอดจนช่วยเหลือเด็กในด้านการเรียน เนื่องจากมีจำนวนเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ไม่มากนัก ในแต่ละโรงเรียน ในการปฏิบัติ หน้าที่นั้น ครูประเภทนี้จึงต้องเดินทางจากโรงเรียนหนึ่ง ไปยังอีกโรงเรียนหนึ่งหรือหลาย โรงเรียนและหมุนเวียนกลับมาสอน โรงเรียนเดิมอีกจึงเรียกครูประเภทนี้ว่าครูเวียนสอน (Itencrant teacher) บางทีก็เรียกว่าครูเดินสอน
- (4) เรียนร่วมเต็มเวลาและรับบริการจากครูเสริมวิชาการเรียนร่วมแบบ นี้ เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้จะใช้เวลาส่วนมากในห้องเรียนกับเด็กปกติ แต่จะใช้เวลาส่วน น้อยเพียงวันละ 1 ชั่วโมง โดยประมาณกับครูเสริมวิชาการ ครูประเภทนี้จะอยู่ประจำในห้อง

เสริมวิชาการ (resource room) และคอยช่วยเหลือเด็กในด้านการเรียนครูประเภทนี้เรียกว่า ครูเสริมวิชาการ (resource room teacher)

(5) ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ การเรียนร่วมประเภทนี้เป็นการเรียนร่วมในโรงเรียน ไม่จัดเป็นการเรียนร่วม เพราะเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ จะถูกจัดไว้ในชั้นเรียนพิเศษและมีครูประจำชั้น เด็กจะเรียนในชั้นพิเศษนี้เกือบตลอดเวลา เมื่อมีกิจกรรมพิเศษหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรเท่านั้นที่เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้จะได้ร่วมกิจกรรมกับเด็กปกติ อย่างไรก็ตามถึงแม้จะมีการเรียนร่วมหลายรูปแบบ แต่แบบที่ 4 ได้รับความนิยมมากที่สุด เพราะนักการศึกษาพิเศษเชื่อว่า เป็นรูปของการเรียนร่วม ที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากที่สุด ผู้ที่จะเป็นครูเสริมวิชาการนั้น นอกจากจะมีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเป็นครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษแล้ว ยังควรเป็นคนที่มีความสามารถสูง และมีมนุษยสัมพันธ์ดี เพราะต้องประสานงานกับครูสอนเด็กปกติอีกเป็นจำนวนมาก

3.2.5. การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย

ผดุง อารยะวิญญู (2541 : 96) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย นั้นอาจจัดได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

- (1) ให้เด็กเรียนร่วมเต็มเวลากับเด็กปกติ แต่ได้รับคำแนะนำและการช่วยเหลือเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษ
- (2) ให้เรียนในห้องพิเศษสำหรับเด็กประเภทนี้โดยเฉพาะ และห้องพิเศษนี้อยู่ในโรงเรียนปกติ
- (3) ให้เรียนในห้องพิเศษ ในศูนย์การศึกษาพิเศษ หรือโรงเรียนการศึกษาพิเศษที่มีเด็กพิการหลายประเภท

เนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายต้องการความช่วยเหลือมากในด้านการเคลื่อนไหว ดังนั้นจึงควรจัดให้มีผู้ช่วยครูการศึกษาพิเศษอย่างน้อยห้องละ 1 คน การให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กประเภทนี้ ควรคำนึงถึงข้อจำกัดทางการแพทย์ของเด็กเสมอ ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรได้รับคำแนะนำจากแพทย์ในด้านนี้

4. ด้านสื่อการเรียนการสอน

ผดุง อารยะวิญญู (2541 : 226-228) ได้กล่าวไว้ว่า ในการจัดการเรียนร่วมเต็มเวลา ทางโรงเรียนอาจไม่ต้องเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือมากนัก เพราะเด็กมีความพร้อมใกล้เคียงกับเด็กปกติ เครื่องมือส่วนใหญ่เป็นเครื่องมือส่วนตัวสำหรับเด็ก เช่น เครื่องช่วยฟัง

(สำหรับเด็กหูตึง) เครื่องบันทึกเสียงขนาดเล็ก (สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา) เป็นต้น แต่ถึงขั้นการจัดชั้นพิเศษใน โรงเรียนปกติ ทางโรงเรียนจำเป็นต้องเตรียมเครื่องมือ และอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับเด็ก อาจแยกกล่าวตามประเภทของควมบกพร่อง ดังนี้

1. สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทางโรงเรียนควรจัดหาอาจได้แก่

- 1) ดินสอพิเศษสำหรับเด็กตาบอด (Slytus) และแผ่นรองเขียน(Slate)
- 2) กระดานวาดกราฟ
- 3) เครื่องพิมพ์ดีดเบรลล์ (Brailier)
- 4) ไม้เท้าสำหรับฝึก
- 5) แว่นขยาย

นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์ด้านการเรียนการสอน เช่น เครื่องมือเรขาคณิต ลูกคิด อุปกรณ์ที่เกี่ยวกับอักษรเบรลล์ หนังสือที่มีตัวอักษรขนาดใหญ่ อักษรนูน เป็นต้น

2. เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย ทางโรงเรียนควรเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็น ดังนี้

- 1) โต๊ะวีล
- 2) เก้าอี้เลื่อน
- 3) ไม้ค้ำยัน (นักเรียนอาจจัดเตรียมตนเอง)
- 4) ไม้เท้า (นักเรียนอาจจัดเตรียมตนเอง)
- 5) ดินสอขนาดใหญ่
- 6) ที่ถือคาน้ำหนังสือ
- 7) เครื่องช่วยเดิน

3. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ทางโรงเรียนควรจัดเตรียมอุปกรณ์ และเครื่องมือที่จำเป็น ดังนี้

- 1) เครื่องช่วยฟัง (เด็กอาจจัดหาตนเอง)
- 2) กระบอกขนาดใหญ่ ควรเป็นประเภทมีขาตั้งหรือเคลื่อนย้ายได้
- 3) เครื่องขยายเสียง อาจเป็นแบบลูป (Loop) หรือแบบ F.M. ก็ได้
- 4) เครื่องมือในการบันทึกเสียงเพื่อแก้ไขการพูดโดยเฉพาะ เช่น phonic mirror, Nasal indicator, S-indicator เป็นต้น
- 5) เครื่องดนตรีประเภทวงจังหวะ เช่น กลอง ฉิ่ง ฉาบ

6) เครื่องมือและอุปกรณ์อื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนเห็นว่าจำเป็น

4. เด็กปัญญาอ่อน เด็กปัญญาอ่อนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอาจใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ เดียวกันกับเด็กปกติ แต่ควรจัดหาให้เพียงพอและมีความแข็งแรงทน เนื่องจากควรต้องใช้อุปกรณ์บ่อย ๆ ส่วนเด็กปัญญาอ่อนที่มีระดับสติปัญญาค่อนข้างมาก ควรมีอุปกรณ์และเครื่องมือ ดังนี้

- 1) เติง คาร์มีทั้งติงตรงปกติและติงลาดเอียง ตั้งขึ้นอยู่กับความต้องการใช้
- 2) เกล สำหรับใช้ในการเคลื่อนย้ายเด็ก
- 3) เติงออกกำลังกาย
- 4) ไม้กระดานฝึกการทรงตัว
- 5) อุปกรณ์ที่จำเป็นอื่น ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาแห่งชาติ (2535 : 28) เสนอว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาใช้สื่อการเรียนการสอนในลักษณะเดียวกับเด็กปกติ แต่อาจต้องมีปริมาณมากขึ้น เพราะเด็กเหล่านี้ต้องฝึกซ้ำ ๆ หลายครั้ง ยิ่งไปกว่านั้นสื่อต้องมีขนาดใหญ่ขึ้น มีสีสันสวยงาม และมีความอดทน

5. เด็กที่มีความบกพร่องด้านอื่น ๆ

ผดุง อารยะวิญญู (2541 : 228) กล่าวว่า เด็กที่มีความบกพร่องด้านอื่น เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม ใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ร่วมกับเด็กปกติ แต่เมื่อเด็กต้องการบำบัดทางจิตวิทยา คนตรีบำบัด หรือการบำบัดโดยการเล่น ทางโรงเรียนควรเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือเฉพาะเหล่านี้ด้วย โดยขอคำแนะนำจากนักจิตวิทยาและนักบำบัดโดยตรงในการจัดเตรียมอุปกรณ์ส่วนเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ อาจใช้เครื่องมือร่วมกับเด็กปกติได้ ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการบำบัดรักษาเฉพาะนี้ควรได้รับคำแนะนำจากนักจิตวิทยาและนักบำบัดโดยตรง

จะเห็นได้ว่า สื่อ เครื่องมือ และอุปกรณ์สำหรับเด็กพิเศษแต่ละประเภทอาจจะเหมือนหรือแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพของเด็ก เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะมีเครื่องช่วยฟัง เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาจะต้องใช้อุปกรณ์การเขียนอักษรเบรลล์ ส่วนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาใช้สื่อเช่นเดียวกับเด็กปกติต่างกันตามสภาพ และสติปัญญาของเด็ก ดังนั้นครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องใกล้ชิด ควรจะเลือกใช้สื่อ เครื่องมือและอุปกรณ์ช่วยให้เหมาะสมกับสภาพของเด็กด้วย

5. การวัดผลและประเมินผล

การประเมินผลที่นำมาใช้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นกรประเมินผลในด้าน การเรียนการสอน เพื่อนำผลมาใช้ในการวางแผนด้านการสอนของครู เนื่องจากเด็กกลุ่มพิเศษมีความต้องการและความสามารถแตกต่างกัน การเรียนรู้ของเด็กมักไม่เท่ากัน ดังนั้น การประเมินจะช่วยให้ครูทราบความสามารถของเด็ก และสามารถจัดการเรียนการสอนได้ สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของเด็กแต่ละคน

การประเมินผลการเรียนจะต้องกระทำอย่างมีระบบ ซิกมอนต์ แวลลคอร์ซ่า และซิกมอนต์แมน (Zigmond, Valleccorsa and Silverman, 1983. ; อ้างอิงมาจาก ผดุง อารยะ วิทยุ. 2541 : 244) ได้กำหนดกลยุทธ์ในการประเมินผลการเรียนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ 12 ขั้นตอน ดังนี้

1. ตัดสินใจว่าจะประเมินผลด้านใด
2. จัดลำดับทักษะที่ต้องการประเมิน
3. ตัดสินใจว่าจะเริ่มต้นที่ใด
4. เลือกเครื่องมือที่จะใช้ในการทดสอบ
5. เตรียมพร้อมก่อนทดสอบ
6. ลงมือทดสอบ
7. รวบรวมคะแนน
8. วิเคราะห์คะแนนและสรุปผล
9. ค้นหาสาเหตุของความบกพร่อง
10. ทดสอบเพิ่มเติม
11. กำหนดจุดประสงค์ในการเรียนการสอน
12. ดำเนินการสอนตามแผนที่กำหนด

การประเมินผลโดยใช้เทคนิค 12 ขั้นดังกล่าวนี้ จะช่วยให้ครูทราบว่า จะเริ่มสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างไร และเริ่ม ณ จุดใด อย่างไรก็ตาม การประเมินผลเป็นโครงการต่อเนื่อง นั่นคือ ครูจะต้องทำการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เมื่อครูประเมินผลและทราบความบกพร่องของเด็กแล้ว ครูก็กำหนดจุดประสงค์ให้สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของเด็ก ครูสอนตามเนื้อหาที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ ครูทดสอบและประเมินผลการเรียนของเด็กเมื่อครูทราบข้อบกพร่องของเด็กแล้วครูหาทางแก้ไข โดยกำหนดจุดประสงค์ใหม่ ครูทำการสอนและวัดผลอีกเป็นเช่นนี้เรื่อยไป

ศรียา นิยมธรรม (2541 : 10-11) กล่าวว่า กระบวนการวัดและประเมินผลทางการศึกษาพิเศษมี 5 ชั้น คือ

ขั้นที่ 1 การคัดแยกและระบุ/บ่งชี้ ปกติจะทำโดยครูประจำชั้น และนักวินิจฉัยประจำโรงเรียนจุดมุ่งหมายในขั้นนี้ก็คือพิจารณาคัดแยกว่าเด็กคนใดควรได้รับบริการทางการศึกษาพิเศษ

ขั้นที่ 2 การตรวจวินิจฉัย ในขั้นนี้เป็นการทำงานร่วมกันของบุคคลหลายฝ่ายที่เรียกว่า สหวิทยากร เป็นการตรวจวินิจฉัย เพื่อตัดสินใจว่าเด็กคนใดสมควรมีสิทธิ์ที่จะรับบริการหรือวินิจฉัยแยกแยะว่าควรรับบริการการศึกษาพิเศษแบบใด

ขั้นที่ 3 การทำโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) เป็นการวางเป้าหมาย วิธีประเมินผลการเข้าไปช่วยเหลือโดยเร็ว ผู้รับผิดชอบและเวลาดำเนินงานก็ขึ้นอยู่กับขั้นนี้

ขั้นที่ 4 การวางแผนการสอน อยู่ในความรับผิดชอบของครู ซึ่งจะใช้วิธีการวัดผลและประเมินผล ตลอดจนกระบวนการรวบรวมข้อมูลหลายรูปแบบ โดยเริ่มจากขั้นเรียนเป็นหลัก

ขั้นที่ 5 การประเมินความก้าวหน้า รวมเอาการดูผลจากโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล และการประเมินผลการเรียนการสอนที่จำเป็นจากครูประจำชั้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 46) ได้กล่าวถึง การวัดและประเมินผลการเรียนของเด็กพิเศษให้ปฏิบัติโดยยึดหลัก ดังนี้

1) การวัดและประเมินผลจะต้องแยกเด็กพิเศษออกจากเด็กปกติ โดยไม่นำคะแนนและจำนวนเด็กพิเศษ ไปรวมกับเด็กปกติ ตามโครงการประเมินคุณภาพนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2) การวัดผลจะต้องสอดคล้องกับการเรียนการสอนของเด็กพิเศษแต่ละคน รายละเอียดของการประเมินผลกำหนดไว้แล้วในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ก่อนวัดใครเรียนในต้นภาคเรียนแรกครูผู้สอนจะต้องกำหนดแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไว้ในแผนการสอน ในแผนนี้เด็กแต่ละคนอาจจะเรียนเนื้อหาไม่เท่ากันใน 1 ภาคเรียน หรือใน 1 ปี การวัดและประเมินผลจึงจำกัดอยู่ในเฉพาะเนื้อหาที่กำหนดไว้

3) ในกรณีของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ และเรียนเนื้อหาคร่าวถ้วน เช่นเดียวกับเด็กปกติโดยไม่มีกรอกเว้น การวัดประเมินผลจึงเป็นไปตาม

เกณฑ์เดียวกันที่ใช้เด็กปกติ นั่นคือเกินไปไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียน

4) ในกรณีเด็กพิเศษได้รับการยกเว้นจุดประสงค์บางจุด และยกเว้นเนื้อหา การวัดและประเมินผลให้เป็นไปตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล สำหรับเด็กแต่ละคน

6. ด้านการประสานงาน

ผดุง อารยะวิญญู (2541 : 232-233) กล่าวว่า การเรียนร่วมอาจจะไม่ ประสบผลสำเร็จ หากไม่ได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นควรให้ข้อมูล ที่จำเป็นแก่ทุกฝ่าย ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนเข้าใจเหมือนกันในการเรียนร่วมจะทำ ให้งานดำเนินไปด้วยดี และประสบความสำเร็จในที่สุด บุคคลที่เกี่ยวข้องที่ควรได้รับความ ร่วมมือ ได้แก่ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่อไปนี้

(1) ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้กำนวยการโรงเรียนหรืออาจารย์ใหญ่ หรือครูใหญ่และผู้ช่วยทั้งหลายจะต้องหันด้วยกับโครงการเรียนร่วม เนื่องจากผู้บริหาร โรงเรียนมีภาระความรับผิดชอบกว้างขวาง อาจไม่เข้าใจถึงลักษณะและความต้องการของเด็ก ที่มีความต้องการพิเศษ จึงถือเป็นหน้าที่ของครูการศึกษาพิเศษ และผู้บริหารระดับสูงที่จะต้อง ให้ข้อมูล ตลอดจนจัดการอบรมเพื่อให้ผู้บริหารเข้าใจ หากผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุน เต็มที่ โครงการเรียนร่วมอาจประสบความสำเร็จไปด้วยดีแต่หากผู้บริหารโรงเรียนไม่ สนับสนุนและไม่เห็นด้วยกับ โครงการเรียนร่วมก็ไม่ควรจัดบริการเรียนร่วมใน โรงเรียนนั้น

(2) ครูที่สอนเด็กปกติ ครูปกติควรรู้วิธีปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ก่อนเริ่มโครงการเรียนร่วม ควรมีการประชุมครูทุกคนในโรงเรียนให้ทราบ นอกจากครูแล้ว บุคลากรทุกคนในโรงเรียนควรทราบเกี่ยวกับโครงการเรียนร่วม และทุกคนควรทราบว่า จะปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนอย่างไร สิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ ครูที่สอน เด็กเรียนร่วมนอกจากจะทราบวิธีปฏิบัติต่อเด็กโดยทั่วไปแล้วยังควรรู้วิธีสอนเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษด้วย

(3) นักเรียนปกติ ก่อนเริ่มโครงการเรียนร่วม ควรมีการประชุมนักเรียน เพื่อชี้แจงให้เข้าใจเกี่ยวกับกฎปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียน สิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ ตลอดจนมีมาตรการในการให้รางวัล และการลงโทษนักเรียนที่ปฏิบัติไม่ดีต่อ เด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย เด็กที่เรียนห้องเดียวกับเด็กที่ปฏิบัติไม่ดีต่อเด็กที่มีความต้องการ พิเศษด้วย เด็กที่เรียนห้องเรียนเดียวกันกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษควร ได้รับการเน้นเกี่ยวกับ

เรื่องนี้ให้มาก ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อเด็กเรียนร่วมจะช่วยให้เด็กปกติปรับตัวให้เหมาะสมต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

(4) เด็กที่มีความต้องการพิเศษก่อนส่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ ครูควรให้ความรู้แก่เด็กเหล่านี้เสียก่อน เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในชั้นเรียนร่วม สิ่งที่น่าคาดหวังจะได้รับจากเพื่อนและครูปกติในชั้นเรียนร่วม ทั้งนี้เพื่อป้องกันความผิดหวังหรือความไม่เข้าใจกันที่อาจเกิดขึ้นในชั้นเรียนร่วม เด็กที่จะเข้าเรียนร่วมในชั้นปกติควรมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนร่วม

(5) ผู้ปกครอง ทางโรงเรียนควรให้ความรู้และข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ เช่น ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับจากการเรียนร่วม วิธีเรียนร่วม ปรัชญาของการศึกษาพิเศษและการเรียนร่วม วิธีปฏิบัติต่อเด็กที่บ้าน ลักษณะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แนวทางการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้อง เป็นต้น การเรียนร่วมจะประสบผลสำเร็จได้ดี ควรได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง และผู้ปกครองควรมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนร่วม

สรุปได้ว่า ในการดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น บุคลากรทุกฝ่ายต้องให้ความสนใจและเอาใจใส่เป็นพิเศษ เพื่อให้เด็กได้ เรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพร่างกาย จิตใจ และความสามารถ การเรียนการสอน ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งการปรับตัวทางสังคมด้วย

10. การดำเนินงานโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำโครงการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ 9 ประเภท ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สอดคล้องกับทพญญัตติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยให้ทุกโรงเรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา รับบุคคลที่มีความบกพร่องที่มีความต้องการพิเศษ 9 ประเภท คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ บุคคลออทิสติก และบุคคลพิการซ้อน เข้าเรียนร่วมและจัดการศึกษาให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยในปีการศึกษา 2547 ได้กำหนดให้มีการดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

(เดิมใช้ชื่อ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนร่วมนมาตรฐาน) รวม 390 โรงเรียน ซึ่งกระจายอยู่ทุกจังหวัดในประเทศไทย และในปีการศึกษา 2548 ขยายผลเป็น 2,000 โรงเรียน ให้ครอบคลุมทุกเขตพื้นที่การศึกษา และทุกอำเภอ (เบญจฯ ชลธาร์นพท์. 2548 : 44-167)

10.1 เกณฑ์ในการคัดเลือกโรงเรียน

ในการคัดเลือกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ครั้งแรก ในปีการศึกษา 2547 ได้พิจารณา ดังนี้

1. เป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนพิการเรียนร่วมอยู่แล้ว
2. ผู้บริหารโรงเรียนมีความมุ่งมั่นและพร้อมรับนโยบายที่จะดำเนินงานโดยใช้โครงสร้างซัพพและการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียน
3. โรงเรียนมีจำนวนและประเภทของนักเรียนพิการเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นต้นแบบ
4. โรงเรียนมีผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม ซึ่งมีความรู้พื้นฐานทางด้านการศึกษาพิเศษอย่างน้อย 1 คน
5. โรงเรียนได้รับการคัดเลือก โดยศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา/จังหวัด ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
6. โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกต้องกระจายอยู่ทุกจังหวัดๆ ละ 2 อำเภอ สำหรับสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสงขลา ให้จัดทุกอำเภอๆ ละ 1 โรงเรียนรวมทั้งสิ้น 390 โรงเรียน

10.2 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา/จังหวัด ร่วมกันคัดเลือกโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมเข้าร่วมโครงการ ตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งได้โรงเรียนกระจายอยู่ในทุกจังหวัดๆ ละ 2 อำเภอ และทุกอำเภอในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดประชุมปฏิบัติการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ปรับเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการจัดการเรียนร่วมสู่การปฏิบัติ

3. โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม 390 โรงเรียน โอบายบายสู่การปฏิบัติในโรงเรียน โดยใช้หลักการบริหารจัดการเต็มรูปแบบโดยใช้โครงสร้างซีทและโรงเรียนเป็นฐาน
4. การนิเทศ ติดตาม ช่วยเหลือ ร่วมคิด ร่วมทำอย่างต่อเนื่อง
5. ใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนางานทุกระดับ โดยมีภาวะวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและกำหนดจุดพัฒนา ทหวิธิการ สื่อ เทคนิคเฉพาะที่เหมาะสมเพื่อนำมาใช้และปรับปรองงานมีคุณภาพ
6. ประเมินการดำเนินงานตามมาตรฐานและตัวชี้วัดความสำเร็จใน Balanced Scorecard และมีการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง
7. จัดทำรายงานผลการดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม
8. จัดประชุมทางวิชาการเสนอผลงาน
9. ใช้ระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อรักษาและควบคุมคุณภาพ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม
10. ขยายโครงการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ให้ครบทุกอำเภอ รวม 2,000 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2548

10.3 การบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

กระบวนการบริหารจัดการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม 390 โรงเรียน ใช้การบริหาร โดยใช้โครงสร้างซีท(SFAT Framework) และการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งโครงสร้างซีท มีองค์ประกอบหลัก ดังนี้ (เบญญา ชลธารรัตน์, 2548 : 33-38)

1. นักเรียน (Students-S)

โรงเรียนเรียนร่วมกับศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา/จังหวัด ต้องดำเนินการเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไปและนักเรียนพิการเพื่อการเรียนร่วม ดังนี้

- 1.1 นักเรียนทั่วไป จำเป็นต้องได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความพิการของเพื่อนก่อนที่เพื่อนจะเข้ามาเรียนร่วม ครูประจำชั้นอาจต้องใช้เวลาในวันเปิดเรียนวันแรกบอกให้นักเรียนทั้งชั้นได้รับรู้และจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง ช่วยให้เด็กทั้งชั้นเข้าใจข้อจำกัดของเพื่อนพิการ

- 1.2 นักเรียนพิการ จำเป็นต้องได้รับบริการจากศูนย์การศึกษาพิเศษ/เขตพื้นที่การศึกษา/จังหวัดก่อนเข้าเรียนร่วม เพื่อเรียนทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในชั้นเรียนร่วม ทั้งนี้ ต้องให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการแต่ละคน

นอกจากนี้โรงเรียนต้องบริหารจัดการในเรื่องต่อไปนี้

1) จำนวนเด็กพิการในชั้นเรียน หากโรงเรียนมีหลายห้องเรียนในระดับชั้น เดียวกันก็ควรกระจายเด็กพิการเข้าเรียนร่วมในทุกห้อง เช่น มีนักเรียนพิการเข้าเรียนร่วม 3 คน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีอยู่ 3 ห้อง คือ ประถมศึกษาปีที่ 1/1 ประถมศึกษาปีที่ 1/2 และประถมศึกษาปีที่ 1/3 ให้จัดนักเรียนพิการเข้าเรียนห้องละหนึ่งคน เป็นต้น

2) การใช้อาคารสถานที่ให้เหมาะสม เช่น หากโรงเรียนมีนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย ต้องใช้เก้าอี้รถเข็นขณะเรียนร่วมในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งห้องเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อยู่ชั้น 3 ของอาคารเรียน อาจต้องจัดให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทุกห้อง ย้ายลงมาอยู่ชั้นหนึ่งและให้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ทุกห้องขึ้นไปอยู่ชั้น 3

3) การจัดการรวมการช่วยเหลือดูแลเพื่อน การใช้ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน

4) การจัดให้มีระบบการให้รางวัลนักเรียนทั่วไปที่อาสาสมัครช่วยเหลือพิการ เช่น ให้วุฒิบัตร ถวายชมเชยในที่ประชุมโรงเรียน จัดนิทรรศการแนะนำคนดี เป็นต้น

2. สภาพแวดล้อม (Environment-E)

โรงเรียนจำเป็นต้องบริหารจัดการสภาพแวดล้อม ดังนี้

2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรจัดให้นักเรียนพิการเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด และจัดให้นักเรียนพิการใช้สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้อย่างสะดวกและปลอดภัยและเข้าถึงได้ การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในอาคาร ต้องจัดให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่ระบุไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 เรื่อง กำหนดลักษณะอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือบริการสาธารณะอื่นที่ต้องมีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวก โดยตรงแก่คนพิการ โดยคำนึงถึงความสะดวกและปลอดภัยเป็นสำคัญ

2.2 บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อม ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรอื่นในโรงเรียน โดยผู้บริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมจะเป็นผู้นำในการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

2.2.1 จัดประชุมทุกกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน เพื่อแจ้งให้ทราบว่าโรงเรียนมีโครงการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมและจะต้องมีการดำเนินงานอย่างไรบ้าง

2.2.2 เป็นผู้นำสร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนพิการเรียนร่วมในโรงเรียนให้ครูและบุคลากรทุกคน แม่ค้า รวมทั้ง นักการ ยาม และคนขับรถรับผู้ และร่วมมือกันดูแลและช่วยเหลือเด็กพิการอย่างถูกวิธี

2.2.3 จัดให้มีคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร นักวิชาชีพ ครู พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และบุคคลภายนอกจากชุมชน ร่วมกัน กำหนดนโยบาย แนวทางดำเนินงาน การจัดสรรงบประมาณ การกำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคนและผู้เกี่ยวข้องใน โรงเรียน

2.2.4 ประชาสัมพันธ์โครงการให้บุคลากรทุกคน และชุมชนทราบ เพื่อเกิดความร่วมมือกันในการทำงานเป็นคณะและชุมชนมีส่วนร่วม

3. กิจกรรมการเรียนการสอน (Activities -A)

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการทั้งหมดเกี่ยวกับการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนและโรงเรียน หมายถึงการบริหารและการใช้หลักสูตรเฉพาะสำหรับเด็กที่มีความพิการระดับมากหรือรุนแรง หลักสูตรทั่วไปแต่ปรับบางวิชา หรือหลักสูตรเพิ่มเติม เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นจัดให้มีการเรียนรู้ในเรื่องการทำความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว อักษรเบรลล์ ส่วนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจัดให้เรียนภาษามือ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจัดให้เรียนรู้ทักษะชีวิตประจำวัน การดูแลสุขลักษณะของตนเอง เช่น การสระผม นอกจากนี้ กิจกรรมการเรียนการสอนยังหมายถึง การจัดทำIP และแผนการสอนเฉพาะบุคคล การตรวจสอบทางการศึกษา การใช้เทคนิคการสอนพิเศษ เช่น การวิเคราะห์ การใช้ระบบเพื่อนช่วยเหลือ การเรียนแบบร่วมมือ การสอนเสริม และการจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในชั้นเรียน

4. เครื่องมือ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก (Tools-T)

เครื่องมือมีความหมายกว้างขวาง หมายถึง สิ่งที่น่ามาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเรียนร่วม สิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเกิดการเรียนรู้และดำรงชีวิตอิสระได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เช่น

4.1 งบประมาณ โดยจัดสรรงบประมาณให้ศูนย์การศึกษาพิเศษ/เขตพื้นที่การศึกษา/จังหวัดรับผิดชอบในการบริหารจัดการเงินจำนวน 40,000 บาท (สี่หมื่นบาทถ้วน) ต่อโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม 1 โรงเรียน

4.2 วัสดุภัณฑ์/พันธกิจ/ยุทธศาสตร์/แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม โดยจะต้องกำหนด ให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและรัฐบาล

4.3 บริการ เช่น บริการสอนเสริม ภาษากายบำบัด กิจกรรมบำบัด

4.4 สื่อ อุปกรณ์และเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก

4.5 ระบบการบริหารจัดการ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องนำสนธิเรื่อง

การจัดการเรียนร่วม จัดตั้งคณะกรรมการวางแผนโดยนำเสนอให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียนให้มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนร่วม กำหนดแนวทางการดำเนินงาน จัดสรรงบประมาณกำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน กำหนดรูปแบบในการจัดการเรียนร่วม และร่วมมือกับหน่วยงานและบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมนั้น เป็นวิธีการลดปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เป็นอย่างดี เนื่องจากว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้บริหาร ครู หรือบุคลากรอื่นๆ ในโรงเรียน หลายโรงเรียนยังไม่มีคามชัดเจนในเรื่องดังกล่าว เช่น การรับ การคัดแยก นักเรียน การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เมื่อมีการคัดเลือกโรงเรียนเป็นแกนนำในการจัดการเรียนร่วม เพื่อจะได้เป็นตัวอย่างให้กับ โรงเรียนเรียนร่วมอื่นๆต่อไปได้

1.1. การดำเนินงานโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ของสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

การจัดการเรียนร่วม เป็นยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ ด้านการประกันโอกาสการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามและสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องทุกแห่ง ต้องดำเนินการ ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จึงได้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาได้จัดการศึกษาเรียนร่วม เพื่อเป็นการให้โอกาสนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ โดยในปีการศึกษา 2547 ได้ร่วมกับศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดมหาสารคาม คัดเลือกโรงเรียนเพื่อเข้าร่วมโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียน จำนวน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนชื่นชมพิทยาคาร และในปีการศึกษา 2548 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดมหาสารคาม ได้คัดเลือกเพิ่มเติม อีก 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนมิตรภาพ และโรงเรียนบ้านหนองงาโดง ทั้งนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ได้นำนโยบายที่มีคุณภาพในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนพิการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาเป็นแนวทางสู่การปฏิบัติ โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างสี่ท และการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

สำหรับปีการศึกษา 2551 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ได้คัดเลือกโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม เพิ่มเติมอีกเป็นจำนวนทั้งสิ้น 33 โรงเรียน ครอบคลุมทุกอำเภอ โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินการอย่างชัดเจน กำหนดบทบาท

หน้าที่ของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม กำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน และมีกรณีศึกษา ติดตามผลการดำเนินงานตาม โครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมอย่างเป็นระบบและ ต่อเนื่องตามที่จะได้นำเสนอต่อไป สำหรับรายชื่อโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ปรากฏ ดังตารางที่ 1 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. 2550 : 11-20)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและรายชื่อโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ปีการศึกษา 2551 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

ที่	สถานศึกษา	อำเภอ	เปิดสอน ระดับช่วงชั้น	จำนวนครู	จำนวน นักเรียน พิการ
1	ชื่นชมพิทยาคาร	ชื่นชม	3-4	32	34
2	บ้านหนองปลิง	เมือง	1-2	7	14
3	มิตรภาพ	แกดำ	3-4	38	23
4	อนุบาลชื่นชม	ชื่นชม	1-2	18	25
5	บ้านวังยาววิทยายน	โกสุมพิสัย	1-3	25	4
6	บ้านห้วยคนโนนสูง	กุฉีรัง	1-3	16	32
7	กุฉีรังประชาสรรค์	กุฉีรัง	3-4	19	20
8	กันทรวิชัย	กันทรวิชัย	3-4	53	25
9	ชุมชนบ้านลาด	เมือง	1-3	15	32
10	มหาวิทยาลัยพิทยาคาร	เมือง	3-4	38	91
11	บ้านโสกแดง	แกดำ	1-3	17	38
12	บ้านกระบาก	ชื่นชม	1-3	22	40
13	วังยาวศึกษาวิทย์	โกสุมพิสัย	3-4	25	36
14	บ้านมะกอก	กันทรวิชัย	1-3	17	84
15	บ้านสำโรงห้วยนาฯ	กุฉีรัง	1-3	15	14
16	บ้านก้อน้อยหนองจิวสว่างวิทย์	เมือง	1-2	9	17
17	บ้านท่าตูมคอนเรือ	เมือง	1-3	19	6
18	บ้านหนองคู	เมือง	1-3	19	57

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	สถานศึกษา	อำเภอ	เปิดสอน ระดับช่วงชั้น	จำนวนครู	จำนวน นักเรียน พิการ
19	อนุบาลกันทรวิชัย	กันทรวิชัย	1-2	26	10
20	ชุมชนบ้านหนองจิกทันเร่	เมือง	1-2	8	13
21	บ้านลิ้นธารี	กันทรวิชัย	1-2	10	25
22	บ้านท่าสองคอน	เมือง	1-3	23	10
23	บ้านแพง	โกสุมพิสัย	1-3	27	25
24	บ้านหนองเอนหัวหนองฯ	โกสุมพิสัย	1-3	18	10
25	บ้านวังโพม	โกสุมพิสัย	1-3	20	20
26	บ้านเจียงฮีน	เจียงฮีน	1-3	62	66
27	บ้านหนองซอน	เจียงฮีน	1-3	25	23
28	บ้านหนองบัวโนนมี	เมือง	1-2	10	5
29	บ้านเหล่าหนาด	เมือง	1-2	5	10
30	บ้านเหล่าจันทนาฏ	แกดำ	1-3	16	10
31	บ้านหนองแสง	กุดรัง	1-3	16	18
32	บ้านหนองแหน	กุดรัง	1-2	11	12
33	บ้านหนองนาไร่เตี๋ย	ช้างชม	1-3	22	13

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. ข้อมูล 10 มิถุนายน 2551

11.1 วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ไว้ดังนี้

1. เพื่อเพิ่ม โอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาศักยภาพให้แก่เด็กและเยาวชน พิการ ได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

2. นักเรียนพิการทุกคนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมได้รับการพัฒนาด้านการศึกษาในรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมรวมทั้งได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง
3. นักเรียนพิการทุกคนได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพชีวิต ทักษะการดำรงชีวิต ทักษะทางสังคม และทักษะทางวิชาการ ตามกระบวนการที่กำหนดไว้ใน IEP ของแต่ละบุคคล
4. เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้โรงเรียนสามารถจัดการเรียนร่วมในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ
5. เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่าง โรงเรียน ผู้ปกครอง องค์กร และชุมชนในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

11.2 บทบาทหน้าที่ของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ไว้ดังนี้

1. กำหนดยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียน ให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวง
2. แต่งตั้งบุคลากรให้รับผิดชอบพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียน ประมาณ 5-6 คน
3. จัดทำข้อมูลและสารสนเทศของโรงเรียนอย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน
4. พัฒนากุศลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ
5. คัดกรองนักเรียนที่มีความบกพร่องที่ต้องการการศึกษาพิเศษในโรงเรียน
6. จัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องที่ต้องการการศึกษาพิเศษ
7. จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องที่ต้องการการศึกษาพิเศษในโรงเรียนตามแผนการจัดการ ศึกษาเฉพาะบุคคล
8. รับผิดชอบแวดล้อม บรรยากาศ จัด/ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามความต้องการตามความจำเป็นของแต่ละบุคคล

9. วิจัยและและพัฒนากระบวนการเรียนรู้นักเรียนที่มีความบกพร่องที่ต้องการ การศึกษาพิเศษในโรงเรียน

10. นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานตาม โครงการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

11. สร้าง และพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการเรียนร่วมใน โรงเรียน โครงการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

11.3 ขั้นตอนการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

การดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ในปีการศึกษา 2551 มีกิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 สำรวจโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ / ประสานการดำเนินโครงการ
 กิจกรรมที่ 2 ให้ทุกโรงเรียนบรรจุโครงการไว้ในยุทธศาสตร์ของโรงเรียน
 กิจกรรมที่ 3 สร้างเจตคติที่ถูกต้องให้กับบุคลากรในสถานศึกษา ได้เข้าใจ เกี่ยวกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

กิจกรรมที่ 4 อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้กับ บุคลากรที่รับผิดชอบ ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม โรงเรียนละ 5-6 คน

กิจกรรมที่ 5 สำรวจนักเรียนเพื่อประเมินคัดแยกเบื้องต้น เพื่อทราบความ ต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา และจัดประเภทความต้องการพิเศษทางการศึกษา

กิจกรรมที่ 6 ประเมินความสามารถขั้นพื้นฐานของนักเรียนที่มีความต้องการ พิเศษ เพื่อกำหนดเป้าหมายที่ต้องการ พัฒนาในแผนการจัดการศึกษา

กิจกรรมที่ 7 อบรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

กิจกรรมที่ 8 อบรมเทคนิคการสอนเด็กเรียนร่วม

กิจกรรมที่ 9 การวัดผล ประเมินผลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

กิจกรรมที่ 10 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

11.4 การนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

จากการนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า ยังมีจุดอ่อน และปัญหาอุปสรรคอยู่หลายประการ ดังนี้

1. กระบวนการจัดทำ IEP ยังไม่มีคุณภาพเพียงพอ ยังไม่นำไปสู่การสอนเพื่อพัฒนานักเรียนพิการให้เกิดผลอย่างแท้จริง
2. โรงเรียนบางแห่งยังรับนักเรียนพิการทางประเภท โดยรับเฉพาะนักเรียนที่มีความพิการในระดับปานกลางและระดับน้อยเท่านั้น ส่วนนักเรียนที่พิการระดับมากยังไม่สามารถรับเข้าเรียนร่วมใน โรงเรียนได้ เนื่องจากครูไม่สามารถดูแลได้อย่างเต็มที่ จึงปล่อยให้เป็นการละเลยของผู้ปกครองหรือหน่วยงานอื่น
3. ครูผู้สอนยังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ยังต้องการความช่วยเหลือด้านสื่อ อุปกรณ์ ต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติม ตลอดจนทั้งต้องการการนิเทศ ติดตามอย่างต่อเนื่อง
4. การจัดการเรียนการสอนให้เด็กพิการยังไม่เชื่อมโยงกับชั้นเรียนปกติ และไม่สอดคล้องกับลักษณะความบกพร่องและศักยภาพของนักเรียน

12. ปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม

มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้เรียนร่วมกับเด็กปกติทั่วไปในโรงเรียน ว่ายังมีปัญหา อุปสรรค อยู่หลายประการ ดังนี้

12.1 ปัญหาด้านนักเรียน มีผู้ศึกษาไว้หลายท่าน ดังนี้

เบญจฯ ชลธารันนท์ (2548 : 82) ได้มีการนิเทศ ติดตาม การดำเนินงานระยะ 6 เดือนแรกของกรดำเนินงานของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จำนวน 189 โรงเรียนว่า

1. นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาในโรงเรียนทั่วไปอย่างแท้จริง โดยพบว่า โรงเรียนยังรับนักเรียนได้บางประเภทและรับได้เฉพาะนักเรียนที่มีความพิการระดับปานกลาง และระดับน้อยเท่านั้น ส่วนนักเรียนที่พิการระดับมากยังไม่สามารถจัดเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไปได้ โดยต้องเรียนในรูปแบบอื่น

เช่น ในโรงเรียนเฉพาะความพิการ หรืออาจได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพในสถานพยาบาล ศูนย์การศึกษาพิเศษ และเรียนที่บ้าน เป็นต้น

2. การให้นักเรียนพิการได้รับสิทธิเข้าถึงการศึกษาตามกฎหมายยังไม่สามารถดำเนินการให้ได้ครบถ้วนและทั่วถึงนักเรียนพิการทุกคน ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ

วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ (น.ร.ป. : 1-4 ; อ้างอิงมาจาก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2544 : 16-54) ได้สรุปปัญหาการจัดการศึกษาของคนพิการใน ด้านนักเรียน ว่า เจตคติในทางลบของคนพิการก็เป็นส่วนหนึ่งของปัญหาการจัดการศึกษา เช่น เชื่อว่าความพิการทำให้ตนเองไม่สามารถทำอะไรได้ เชื่อว่าความพิการเป็นภัยร้ายเป็นเรื่องน่าอับอาย เป็นเรื่องที่คนอื่นจะดูถูกดูแคลนได้ มีผลทำให้คนพิการขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้คนพิการไม่ต้องการเข้าสังคมและไม่ต้องการได้รับการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 28-30) ได้มีการนิเทศ ติดตามผลการดำเนินการ โครงการเรียนร่วม ได้รวบรวมปัญหาด้านนักเรียน ดังนี้

1. เด็กมีพัฒนาการไม่เท่ากัน ในหนึ่งห้องมีเด็กพิเศษหลายคน และหลายกรณี จึงมีปัญหา
2. เด็กที่มีความต้องการพิเศษบางคนไม่สามารถเข้าใจเพื่อน บางครั้งควบคุมตนเองไม่ได้จึงเล่นหรือแกล้งเพื่อนอย่างรุนแรงเกินไป จนเกิดทะเลาะวิวาทในห้องเรียนบ่อยๆ ทำให้เด็กปกติและผู้ปกครองบางรายไม่พอใจ
3. เด็กที่มีความต้องการพิเศษบางคนขาดเรียนบ่อย เนื่องจากเดินทางไม่สะดวก หรือผู้ปกครองห่วงใยมากเกินไป

สรุปได้ว่า ในการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ยังมีปัญหาอุปสรรคในด้านนักเรียน หลายประการ เช่น เจตคติด้านลบต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนจะเป็นปัญหาที่ทันต่อการดำเนินการในทุกๆด้าน ปัญหาความรุนแรงของ ความพิการ ปัญหาพัฒนาการของนักเรียนที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร เป็นต้น

12.2 ด้านกระบวนการเรียนการสอน

ถนุญา ชลธรรณนธ์ (2548 : 82-83) ได้วิเคราะห์ติดตามการดำเนินงานของ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม พบว่า ยังมีจุดอ่อนในด้านการเรียนการสอน เช่น

1. กระบวนการจัดทำ IEP ยังไม่มีคุณภาพเพียงพอ กล่าวคือ โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการ โดยไม่มีคณะกรรมการจัดทำ IEP ของนักเรียนแต่ละคน กระบวนการตรวจสอบไม่ครอบคลุมทั้งวิธีการ เครื่องมือ และแหล่งข้อมูล เป็นการกรอกแบบฟอร์มโดยครูหนึ่งคนมากกว่าการทำตามกระบวนการจัดทำ IEP ดังนั้นจึงไม่ครอบคลุมสาระสำคัญในการพัฒนานักเรียนพิการ

2. การจัดบรรยากาศและกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง พบว่า การปรับเปลี่ยนหลักสูตรการเรียนการสอนและการพัฒนาศักยภาพนักเรียนเป็นเฉพาะบุคคลยังมีน้อย การจัดการเรียนการสอนยังไม่เชื่อมโยงกับชั้นเรียนปกติ และขาดการวางแผน ทั้งด้านหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ เทคนิควิธีสอนยังไม่เฉพาะ และ ไม่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนพิการรวมทั้งการวัดและประเมินผล ไม่เป็นการประเมินตามสภาพจริง และไม่สอดคล้องกับลักษณะความบกพร่องและศักยภาพที่แท้จริงของนักเรียนพิการ ส่วนใหญ่ยังใช้เครื่องมือประเมินเช่นเดียวกับนักเรียนทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 54-55) ได้สรุปประเด็นปัญหาจากหน่วยงานเครือข่าย ในด้านการเรียนการสอน ดังนี้

1. ครูผู้รับผิดชอบไม่รู้ว่าจะสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างไร
2. การวัดผลและประเมินผลเด็กเด็กที่มีความต้องการพิเศษยังไม่ชัดเจน
3. โรงเรียนไม่สามารถจัดกิจกรรมเสริมให้เด็กได้ เช่น การแก้ไขการพูด ภายภาพบำบัด ฯลฯ เนื่องจากไม่มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง
4. การจัดทำโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล
5. เด็กปกติมีมากกว่าเด็กพิเศษ เวลาสอนถ้าสนใจเด็กพิเศษมากก็จะทำให้การเรียนการสอนเด็กปกติไม่เต็มที่

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ยังมีปัญหาในด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนอยู่หลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IEP) เนื่องจากเด็กพิเศษแต่ละคนมีความบกพร่องไม่เหมือนกัน ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องจัดให้เฉพาะบุคคล แต่ในขณะที่เดียวกันต้องจัดให้เด็กเหล่านั้นเรียนร่วมกับเด็กปกติทั่วไปในชั้นเรียน ในทางปฏิบัติจึงยังมีปัญหาอยู่มากสำหรับครูผู้สอนที่จะจัดการเรียนการสอนเด็กเหล่านี้ให้เป็น ไปอย่างมีประสิทธิภาพ

12.3 ด้านการบริหารจัดการ

เบญจมา ชลธาร์นนท์ (2548 : 82-83) ได้มีเหตุผลคิดตามการดำเนินงานของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม พบว่า ยังมีจุดอ่อนในด้านการบริหารจัดการ เช่น

1. การสำรวจ จัดทำ และใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศน้อย และยังไม่ได้มาจากวิธีการและแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ทำให้เป็นปัญหาในการรับนักเรียนพิการ คัดแยก/คัดกรอง จัดนักเรียนพิการเข้าเรียนและการวางแผนพัฒนานักเรียนพิการ นอกจากนี้ระบบส่งต่อไม่สามารถปฏิบัติให้ถึงในรูปธรรม ขาดการส่งต่ออย่างเป็นระบบระหว่างช่วงรอยต่อระดับการศึกษา

2. การดำเนินงานของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ผ่านกลไกการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหลัก ดังนั้นการรับนโยบายด้านการเรียนร่วมเพื่อสู่การปฏิบัติจึงขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจ เจตคติและความสามารถในการปฏิบัติงานและความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ

3. งบประมาณ ไม่พอเพียงที่จะสนับสนุนการดำเนินงานทั้งการสนับสนุนให้นักเรียนพิการทุกคนได้รับบริการตามกฎหมายกระทรวงอย่างทั่วถึง และสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษเป็นเฉพาะบุคคล

4. การประสานงานระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ/เขตการศึกษา จังหวัด สถานศึกษา ผู้ปกครอง องค์กรในชุมชนและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ยังมีน้อย และขาดความต่อเนื่องทำให้การดำเนินงานยังไม่สนับสนุนและเชื่อมโยงกันในลักษณะของการประสานความร่วมมือกันอย่างแท้จริง

วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ (ม.ป.ป. : 1-4 ; อ้างอิงมาจาก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 16-54)) ได้สรุปปัญหาการจัดการศึกษาของคณาธิการในด้านการบริหารจัดการไว้ว่า

1. สถานศึกษาที่มีคณาธิการเรียนร่วมนั้น ส่วนใหญ่ยังไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคณาธิการ ทำให้คณาธิการได้รับความยากลำบากในการเข้ารับการศึกษาในสถานศึกษาเหล่านั้น

2. สถานศึกษาที่มีคณาธิการเรียนร่วมยังไม่มียุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับคณาธิการแต่ละประเภท อีกทั้งสถานศึกษาบางแห่งยังไม่มียุทธศาสตร์เพื่อสำหรับคณาธิการในวันโรงเรียนสอนคณาธิการทางการ ได้ยื่นหรือสื่อความหมายหรือยังไม่มียุทธศาสตร์หรือหนังสือเป็น

อักษรเบรลล์ หรือหนังสือเทปสำหรับคนพิการทางการมองเห็น ยกเว้น โรงเรียนสอนคนพิการทางการมองเห็น โดยเฉพาะ ทำให้คนพิการเหล่านี้ไม่อาจเข้าถึงความรู้ได้อย่างเต็มที่

3. การให้บริการในสถานศึกษาบางแห่งยังขาดแคลนคู่มือ เครื่องมือ และเครื่องอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม และการให้ความรู้ การอบรมเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ต่างๆ ให้เกิดความชำนาญก่อนใช้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 54-55) ได้สรุปประเด็น ปัญหาจากหน่วยงานเครือข่าย ในด้านการบริหารจัดการ ดังนี้

1. การจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ
2. การเลื่อนระดับชั้นของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
3. การจัดชั้นเรียนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
4. ทวงโรงเรียนขาดการติดต่อประสานงานกับเครือข่ายในพื้นที่
5. การส่งต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ไปเรียนที่โรงเรียนอื่น บางที่ไม่รับเด็กเด็กต้องกลับมาเรียนที่เดิม
6. โรงเรียนข้างเคียงไม่รับเด็กเข้าไปเรียนร่วม และจะผลักภาระไปให้โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการเป็นเรื่องสำคัญในการจัดการศึกษา ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น ยังพบว่ามีปัญหาอุปสรรคอยู่หลายประการ เช่น ข้อมูลสารสนเทศงบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ การประสานงานกับเครือข่าย สิ่งอำนวยความสะดวก และการให้บริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างถูกต้อง

12.4 ด้านปัจจัย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ(2542. : 52-54) ได้สรุปปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษ ด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ไว้ดังนี้

1. ปัญหาของครูผู้สอน ครูยังขาดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน เนื่องจากยังขาดความรู้ ทักษะในเรื่องของเทคนิควิธีการ การวัดการประเมินผล การเลื่อนชั้น และขาดประสบการณ์ในการพัฒนาเด็กแต่ละประเภท นอกจากนี้ยังมีภาระงานมากทั้งการเป็นครูประจำชั้น ประจำวิชา งานโครงการต่างๆ ไม่ค่อยมีเวลาในการดูแลเด็กซึ่งมีหลายประเภท

ทำให้ไม่สามารถพัฒนาเด็กได้เท่าที่ควร ครูมีความเครียดสูงเนื่องจากถูกผลัดภาระให้รับผิดชอบเด็กเพียงลำพัง และไม่สามารถค้ำนินงานได้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากขาดความร่วมมือจากผู้บริหารและครูในโรงเรียนเดียวกัน ครูผู้สอนยังได้รับการพัฒนาไม่ทั่วถึง และต่อเนื่อง ไม่รู้ว่าต้องทำอะไร เมื่อต้องดูแลรับผิดชอบเด็กในชั้นเรียนร่วม รวมทั้งไม่ได้รับการนิเทศอย่างเพียงพอ

2. ปัญหาของผู้บริหาร ผู้บริหารบางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญและไม่ให้การสนับสนุน และผู้บริหารโรงเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการบริหารจัดการเรียนร่วม ไม่สามารถให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูผู้สอนได้

3. ปัญหาของผู้ปกครอง ผู้ปกครองนักเรียนปกติ กล่าวว่าครูจะไม่มีเวลาให้ดูแลเพราะต้องดูแลเด็กพิการ เด็กอาจจะถือทำให้การเรียนร่วมหรือเด็กอาจเปลี่ยนแนวพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องจากเด็กพิการ ผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ กล่าวว่าครูจะไม่สามารถสอนลูกได้ ไม่มีสื่ออุปกรณ์ ซึ่งสร้างความลำบากให้แก่ครูผู้สอน ลูกจะเรียนไม่ทันเพื่อน จะทำให้เป็นที่ล้อเลียนจากเพื่อน และอาจถูกรังแกได้ร้ายอันตราย บางส่วนยังขาดความรู้ ขาดการดูแลช่วยเหลือเด็กอย่างถูกต้อง และบางส่วนไม่ส่งเด็กเข้าเรียน

เบญจมา ชลธารินทร์ (2548 : 82-83) ได้มีเหตุผลติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรู้อีกว่า ยังมีจุดอ่อนในด้านปัจจัยสนับสนุน เช่น

1. การเตรียมครูและบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถด้านการศึกษาพิเศษ ยังดำเนินการ ไม่ได้เพียงพอกับความต้องการ ในการพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ครูจำนวนมากต้องการ การฝึกอบรมเพิ่มเติมในการสอนเด็กพิการ นอกจากนี้ครูผู้สอนต้องการความช่วยเหลือด้านสื่อ อุปกรณ์ ในห้องเรียนเพิ่มขึ้น ต้องการการนิเทศ ติดตามทั้งจากภายในและภายนอก ต้องการความช่วยเหลือและร่วมมือในการพัฒนางานมากขึ้น

2. การสร้างความตระหนักให้กับผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคนในหน่วยปฏิบัติ ซึ่งอาจยังไม่ยอมรับและไม่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และเป็นอุปสรรคสำคัญ จึงต้องมีการเตรียมการอย่างมาก

วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ (ม.ป.ป. : 1-4 ; อ้างอิงมาจาก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 16-54) ได้กล่าวถึงปัญหาการจัดการศึกษาของคนพิการ ว่า การให้บริการในสถานศึกษาซึ่งขาดแคลนบุคลากรที่เหมาะสม และบุคลากรจำนวนมากยังไม่เข้าใจคนพิการ ไม่รู้จักวิธีให้บริการที่ดีแก่คนพิการ และไม่เต็มใจที่จะให้บริการ ทำให้คนพิการไม่พอใจบริการที่ได้รับการให้บริการที่ดีโดยคุณภาพย่อมทำให้โอกาสที่คนพิการจะไปถึง

วิสัยทัศน์การเป็นคนที่มีความรู้เต็มความสามารถพร้อมกันไปได้อย่างหรือเป็นไปได้น้อย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ(2543 : 54-55) ได้สรุปประเด็นปัญหาจากหน่วยงานเครือข่าย เกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม ในด้านปัจจัย ดังนี้

1. โรงเรียนจัดการเรียนร่วมบางแห่งขาดแคลนบุคลากร มีครูสอนไม่ครบถ้วน ทำให้การจัดการเรียนร่วมดำเนินไปได้ไม่ดีเท่าที่ควร

2. ผู้ปกครองยังไม่ยอมรับว่าลูกตัวเองมีความบกพร่อง

3. ครูทุกคนในโรงเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กที่มีความ

ต้องการพิเศษ

4. ครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความเครียดสูงเนื่องจากถูกผลักภาระให้รับผิดชอบเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพียงลำพัง

สรุปได้ว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ปกครอง เป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญมากต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ถ้าผู้บริหารไม่มีความเข้าใจหรือไม่มีความชัดเจนต่อนโยบายการจัดการศึกษา สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแล้ว การดำเนินการในทุกๆฝ่ายก็จะเป็นไปได้อย่าง ถ้าครูผู้สอนไม่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะในการจัดการศึกษาพิเศษ หรือมีจำนวนไม่เพียงพอ ก็จะเป็นปัญหาอุปสรรคเป็นอย่างมากต่อการจัดการศึกษาให้กับเด็กพิเศษ ยิ่งถ้าไม่ได้รับความร่วมมือกับผู้ปกครองของเด็กเหล่านั้นด้วยแล้ว การดำเนินการต่างๆก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ

13. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

13.1 งานวิจัยในประเทศ

สองแสง สารบรรณ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า

1. ครูโดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพการอบรมและขนาดโรงเรียน ที่มีปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และมีปัญหาอีก 2 ด้าน คือ ด้านงบประมาณ และด้านอาคารสถานที่ อยู่ในระดับมาก ยกเว้นครูในโรงเรียน

ขนาดเล็กมีปัญหาโดยรวมและเป็นรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณ และด้านการประสานงาน อยู่ในระดับน้อย และมีปัญหาอีก 2 ด้านที่เหลือน้อยในระดับปานกลาง

2. ครูที่สอนในโรงเรียนขนาดต่างก็มีปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. ครูที่มีสถานภาพการอบรมการจัดการศึกษาพิเศษต่างกันมีปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่ครูไม่ผ่านการอบรมการจัดการศึกษาพิเศษ มีปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนมากกว่าครูที่ผ่านการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดโรงเรียนและสถานภาพการอบรมต่อการมีปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน

อภิสิทธิ์ เดชะคำภู (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาค้นคว้า เรื่อง ปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า บุคลากร โดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพเห็นว่าปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากน้อยไปมากไปน้อย และข้อที่มีปัญหาสูงสุดในแต่ละด้านคือ ด้านการนิเทศการศึกษา โรงเรียนไม่คอยเชิญนักวิชาการเฉพาะมาช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวนครูการศึกษาพิเศษในโรงเรียนมีไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ด้านการบริหารจัดการ จำนวนงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ และด้านการวัดประเมินผล โรงเรียนไม่ค่อยให้มีการประชุมที่แจ้งเกี่ยวกับผลการวัดและประเมินผลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

พรศักดิ์ รักนักระโทก (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาค้นคว้า เรื่อง ปัญหาการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า

1. บุคลากร โดยรวม และจำแนกตามขนาดโรงเรียนและสถานภาพ เห็นว่า มีปัญหาการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 3 ด้านอยู่ในระดับมาก และเห็นว่ายังมีปัญหาอีก 2 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านบุคลากร และด้านการประสานงาน ยกเว้นบุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็ก บุคลากรใน

โรงเรียนขนาดใหญ่ ครูวิชาการ และครูผู้รับผิดชอบเด็กพิเศษเห็นว่า มีปัญหาการดำเนินงาน โดยรวม ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านอาคารสถานที่อยู่ในระดับปานกลาง

2. บุคลากรในโรงเรียนขนาดต่างกัน เห็นว่า มีปัญหาการดำเนินงาน การจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านอาคารสถานที่ และด้านการประสานงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรในโรงเรียนขนาดใหญ่ เห็นว่า มีปัญหามากกว่าบุคลากรในโรงเรียนขนาดกลาง แต่บุคลากรที่มีสถานภาพ ต่างกัน เห็นว่า มีปัญหาการดำเนินงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดโรงเรียน และสถานภาพ ต่อการมีปัญหาวาดำเนินงานการจัดการเรียนร่วม โดยภาพรวมและรายด้าน

3. แนวทางการแก้ปัญหาการดำเนินการจัดการเรียนร่วมที่สำคัญแต่ละด้าน ตามลำดับดังนี้ ควรจัดสรรครูที่จบการศึกษาด้านการศึกษาพิเศษมาสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยตรง ควรให้ครูทุกคนมีโอกาสเข้ารับการอบรมการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรจัดงบประมาณเพื่อการสร้างห้องเรียนพิเศษให้เหมาะสมกับสภาพความบกพร่องของเด็ก ควรจัดงบประมาณให้กับทางโรงเรียนเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และควรมีการนิเทศติดตามผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

ประมวล วินัย (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง สภาพปัญหาการพัฒนาโรงเรียนเรียนร่วมสู่มาตรฐานการศึกษาพิเศษของโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาการพัฒนาโรงเรียนร่วมสู่มาตรฐานการศึกษาพิเศษของโรงเรียนร่วมสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. สภาพปัญหาการพัฒนาโรงเรียนร่วมสู่มาตรฐานการศึกษาพิเศษของโรงเรียนร่วมสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง จำแนกตามประเภทโรงเรียน โดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) โดยครูไม่ผ่านการอบรมมีปัญหามากกว่าครูที่ผ่านการอบรม

3. สภาพปัญหาการพัฒนาโรงเรียนร่วมสู่มาตรฐานการศึกษาพิเศษของโรงเรียนร่วมสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) โดย

โรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างกับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

อำพรภณ รัตโทสถ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนร่วม ระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียน จำนวน 34 คน และครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา จำนวน 68 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหาร โรงเรียนประสบปัญหาการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับปานกลางในทุกด้าน ประเด็นปัญหาที่สำคัญคือ ความเพียงพอ ของงบประมาณ และการจัดประชุมครู นักเรียนและผู้ปกครองเพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมและแนวปฏิบัติต่อเด็กพิเศษที่เข้ามเรียนร่วม นอกจากนี้ที่ผู้บริหาร ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า โรงเรียนต้องมีครูการศึกษาพิเศษและควบคุมอบรมผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

2. ครูผู้สอนประสบปัญหาการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับปานกลางในทุกด้าน ประเด็นปัญหาที่สำคัญคือ ขาดมุ่งหมายของการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การรับพฤติกรรมเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การประเมินผลพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมกับเด็กปกติ ไร้อำนาจเรียนและประจำที่การศึกษา การให้ครูผู้สอนและบุคลากรใน โรงเรียน ได้รับความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เหมาะสม และการจัดระบบนิเทศภายในเกี่ยวกับการเรียนร่วม นอกจากนี้ครูผู้สอนได้เสนอแนะว่าควรมีการจัดฝึกอบรมการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ครูผู้สอนและผู้ปกครองต้องให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดการเรียนร่วม

วีระพงษ์ เทียมวงษ์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษรูปแบบการเรียนร่วมตามความคิดเห็นของบุคลากรใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาในการจัดการศึกษาพิเศษรูปแบบการเรียนร่วมในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ครู ผู้สอนการศึกษาพิเศษที่ผ่านการอบรม และครูผู้สอน โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน ระดับปานกลาง 3 ด้าน โดยด้านที่มีปัญหาอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการประสานงาน ด้านที่มีปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลางคือด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสภาพแวดล้อม และด้านการบริหาร

2. แนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษรูปแบบการเรียนร่วมใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษที่ผ่านการอบรม และครูผู้สอน โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

3. การเปรียบเทียบปัญหาในการจัดการศึกษาพิเศษรูปแบบการเรียนร่วมใน โรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษที่ผ่าน การอบรม และครูผู้สอน แยกตามสถานภาพการปฏิบัติงาน พบว่า ทั้งโดยรวม และเมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยภาพรวม ผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอน มีความเห็นว่า มีปัญหา มากกว่าครูผู้สอนการศึกษาพิเศษที่ผ่านการอบรม

4. การเปรียบเทียบแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษรูปแบบ การเรียนร่วมใน โรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอน การศึกษาพิเศษที่ผ่านการอบรมและครูผู้สอน แยกตามสถานภาพการปฏิบัติงาน พบว่า ทั้งโดยรวม และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยภาพรวม ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษที่ผ่านการอบรม มีความเห็นต่อแนวทางในการจัดการ การศึกษาพิเศษรูปแบบการเรียนร่วม มากกว่าผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน

นางลักขณ์ มีศิลป์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงาน ตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วมของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 159 โรงเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนร่วมของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ในภาพรวม

ส่วนใหญ่โรงเรียนมีการดำเนินงานทั้งในด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการ โดยในด้านกระบวนการเรียนการสอนมีการดำเนินงานมากที่สุดตามลำดับ คือ จัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วม วัดและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง เพื่อพัฒนานักเรียนเป็น รายบุคคล และวางแผนพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล โดยจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ส่วนที่ดำเนินงานน้อยที่สุด คือ จัดบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ สำหรับการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการมีการดำเนินงานมากที่สุดตามลำดับ คือ ส่งเสริมและสร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากรด้าน การศึกษาพิเศษ จัดกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในการเรียนรู้ร่วมและสนับสนุนให้ครูการศึกษาพิเศษใช้กระบวนการวิจัย ในการพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ส่วนที่ดำเนินงานน้อยที่สุด คือ จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาพิเศษ

2. ปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนร่วมของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ในภาพรวมส่วนใหญ่ โรงเรียนมีปัญหาค่าดำเนินงานทั้งในด้านกระบวนการเรียนการสอนและด้านการบริหารจัดการ โดยในด้านกระบวนการเรียนการสอนมีปัญหาค่าดำเนินงานมากที่สุดตามลำดับ คือ วางแผนพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล โดยจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วม และจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมและหรือฟื้นฟูสมรรถภาพนักเรียนเพื่อการเรียนรู้ร่วม ส่วนที่มีปัญหาค่าดำเนินงานน้อยที่สุด คือ จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถตาม ศักยภาพเป็นรายบุคคล สำหรับปัญหาการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการมีปัญหาค่าดำเนินงานมากที่สุดตามลำดับ คือ สนับสนุนให้ครูการศึกษาพิเศษใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ส่งเสริมให้มีกิจกรรมพัฒนาครูการศึกษาพิเศษ และส่งเสริมการใช้สื่อทางการศึกษาพิเศษ ส่วนที่มีปัญหาการดำเนินงานน้อยที่สุด คือ จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาพิเศษ

อารีย์ เพลินชัยวานิช (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมดีเด่นของภาคเหนือตอนล่าง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและผู้บริหาร ใน โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมดีเด่นของภาคเหนือตอนล่าง ปีการศึกษา 2548 จำนวน 19 โรงเรียน รวม 373 คน ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจัยในการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมดีเด่นของภาคเหนือตอนล่าง ปีการศึกษา 2548 ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่ดีและ

จันทน์ของผู้บริหาร ด้านคุณลักษณะที่จำเป็นของครู ด้านการจัดหรือใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และด้านการบริหารแผนมีส่วนร่วม โดยใช้ โครงสร้างซีท (SEAT) ทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. สภาพความสำเร็จในการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมดีเด่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกเป็นรายด้าน คือ ด้านความพึงพอใจที่มีต่อสภาพการ จัดการเรียนร่วมและความก้าวหน้าของเด็กที่มีความต้องการพิเศษอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

3. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารโม โรงเรียนแกนนำจัดการ เรียนร่วมดีเด่นในภาพรวม คือ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยใช้ โครงสร้างซีท (SEAT) และด้านคุณลักษณะที่จำเป็นของครู (TEACHER) ได้ผลการทดลองพหุคูณเชิงเส้นตรง

เชิงสัณฐาน เชื้อนแก้ว (2550 : ๗๗๕๐) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ สภาพการ ดำเนินงานและความต้องการจัดการเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 2 โดยศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอนและครูผู้รับศิษย์ออกรวมเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า

1. ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูผู้รับศิษย์ออกรวมเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษที่มีต่อสภาพการดำเนินงาน การจัดการเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับ ปานกลางทุกด้าน เมื่อพิจารณาตามสถานภาพของบุคลากร พบว่า ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และครูผู้รับศิษย์ออกรวมเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูผู้รับศิษย์ออกรวมเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีความต้องการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และอยู่ในระดับ ปานกลาง 2 ด้าน เมื่อพิจารณาตามสถานภาพของบุคลากร พบว่า ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และครูผู้รับศิษย์ออกรวมเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ต่างก็มีความต้องการอยู่ในระดับมาก

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูผู้รับศิษย์ออกรวมเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีต่อ การดำเนินงานเด็กที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน สถานศึกษา ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก และขนาดกลางกับขนาดเล็ก มีสภาพการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ก็ขนาดกลางมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

4. การเปรียบเทียบความต้องการของผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูผู้รับผิดชอบเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน สถานศึกษาขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก และขนาดกลางกับขนาดเล็กมีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่กับขนาดกลางมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

สุกัญญา รัตนสังข์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนโครงการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 1 และ เขต 2 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอน จำนวน 160 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการดำเนินงานและระดับปัญหาในการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนในโครงการการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 1 และเขต 2 โดยรวมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านนโยบายและการบริหารจัดการ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอื่นๆอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานและระดับปัญหาในการจัดการเรียนร่วมระหว่าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 1 และ เขต 2 พบว่า ระดับดำเนินงานของเขต 1 และ เขต 2 ในด้านนโยบายและการบริหารจัดการ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอื่นๆแตกต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่ระดับปัญหาในการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วมของ เขต 1 และ เขต 2 ด้านนโยบายและการบริหารจัดการ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอื่นๆแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยระดับปัญหาของเขต 2 สูงกว่า เขต 1 ทั้ง 3 ด้าน

สมศักดิ์ ไชยใจดี (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนร่วมตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษ โรงเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร จำนวน 59 คน ครูผู้สอน จำนวน 235 คน รวมทั้งสิ้น 294 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับสภาพการจัดการเรียนร่วมตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มาตรฐานด้านคุณภาพนักเรียน มาตรฐานด้านกระบวนการเรียน

การสอนและมาตรฐานด้านปัจจัยอยู่ในระดับมาก ส่วนมาตรฐานด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนระดับปัญหาการจัดการเรียนร่วมตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนร่วมทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับน้อย

2. สภาพการจัดการเรียนร่วมตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนทั้ง โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ส่วนระดับปัญหาการจัดการเรียนร่วมตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนร่วม ทั้ง โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3. สภาพการจัดการเรียนร่วมตามมาตรฐานการศึกษา โรงเรียนเรียนร่วมตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานใน โรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัญหาการจัดการเรียนร่วมตามมาตรฐานการศึกษา โรงเรียนเรียนร่วม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประภัสสร ทศนพงศ์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษ ในโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ผลการวิจัย พบว่า

1. ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีปัญหาการจัดการศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านเครื่องมือ/สื่อ-นวัตกรรม และด้านผู้เรียน ส่วนด้านที่มีปัญหาในระดับปานกลาง คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

2. เปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน มีปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน มีปัญหาด้านสภาพแวดล้อม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 โดยครูผู้สอนมีปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษมากกว่าผู้บริหาร ส่วนด้านอื่นมีปัญหาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์ การทำงาน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี ถึง 5 ปี ขึ้นไป โดยรวมมีปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารและครูที่มี

ประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี กับ 5 ปี ขึ้นไป มีปัญหาด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียน การสอน และด้านเครื่องมือ/วัสดุกรรม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ที่มีประสบการณ์ 5 ปี ขึ้นไป มีปัญหาการจัดการศึกษา พิเศษ มากกว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี ทั้ง 3 ด้าน ส่วนด้านผู้เรียนมีปัญหาไม่แตกต่างกัน

13.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แมททิวส์ (Mathews, 1984 : 9) ได้ศึกษาทัศนคติของครูต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและปัญญาในมรัฐสวิตเซอร์แลนด์ ผลการศึกษพบว่า ครูที่มีวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาตรีให้การยอมรับเด็กมากกว่าครูที่มีวุฒิในระดับอื่น ๆ หากพิจารณาระหว่างเชื้อสายมาเลเซียและอินเดีย ครูที่มีพื้นฐานทางการศึกษาพิเศษให้การยอมรับเด็กมากกว่าครูที่ไม่มีพื้นฐานทางการศึกษาพิเศษให้การยอมรับเด็กมากกว่าครูที่ไม่มีพื้นฐานทางการศึกษาพิเศษ หากพิจารณาโดยรวมแล้วพบว่า ครูส่วนมากยังมีทัศนคติในทางลบต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และยังมีความเห็นว่า การให้การศึกษแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและปัญญานั้นควรแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาดจากเด็กปกติ

ทัฟส์ (Tufts, 1985 : 20) ได้ทำการศึกษาทัศนคติของครูการศึกษาพิเศษครูที่สอนเด็กปกติ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองเด็กปกติ และผู้ปกครองเด็กพิเศษที่มีต่อการเรียนร่วม ระหว่างเด็กที่มีปัญหาทางภาษากับเด็กปกติที่เรียนอยู่ในชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตเมืองลอนดอนอังกฤษ แคลิฟอร์เนีย การศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 กลุ่มดังกล่าว แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าเพศชายกับเพศหญิงมีทัศนคติต่อการเรียนร่วมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อายุทำให้ทัศนคติของบุคคลดังกล่าวแตกต่างกัน ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานไม่ทำให้ทัศนคติต่อการเรียนร่วมแตกต่างกัน

แอนดรูว์ และเมสัน (Andrews and Mason, 1986 : 210-216) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาษามือที่ส่งผลต่อการอ่านของเด็กหูหนวก พบว่า เด็กหูหนวกจะเรียนรู้อ่านขั้นต้นเมื่อพวกเขาเรียนรู้ภาษามือแล้ว ดังนั้นการสอนให้เด็กหูหนวกอ่านหนังสือจึงควรคำนึงถึงภาษามือที่เด็กหูหนวกรู้ด้วย เพราะภาษามือจะเป็นภาษาที่มีความหมายที่เด็กมีความคุ้นเคยและใช้ประโยชน์ได้ดี กว่าวิธีอื่นในระยะวัยแรก ๆ ของเด็กหูหนวก

ฮอว์กินส์ (Hawkins. 1992 : 3245 – A) ได้ศึกษาเจตคติของครูคนตรีและครูพลศึกษาที่มีต่อเด็กพิเศษที่เรียนร่วมกับเด็กปกติในเขตนครวอชิงตัน ดี.ซี. ปรากฏว่าครูเหล่านี้มีเจตคติทางบวกระดับปานกลางต่อการเรียนร่วม โดยมีครูคนตรีมีเจตคติทางบวกสูงกว่าครูพลศึกษา การที่เป็นเช่นนี้เพราะครูเห็นว่า เด็กพิเศษเป็นอุปสรรคต่อการจัดการภายในชั้นเรียน ทำให้เวลาของครูน้อยลง และกระทบต่อความเข้าใจใส่ที่อื่น ๆ ซัดขวางความก้าวหน้าของเด็กปกติต้องเสาะแสวงหาวิธีสอนหลายแบบมาใช้ ต้องใช้ทักษะในการสอนพิเศษ หรือจำเป็นต้องใช้วิธีการสนับสนุนต่าง ๆ อย่างมากในชั้นเรียน

เดซาซ (Desai. 1993 : 6 – 7) ได้ศึกษาเจตคติของผู้บริหารโรงเรียนต่อการเรียนร่วมในรัฐวิกตอเรียประเทศออสเตรเลีย กล่าวว่า ในระยะปี พ.ศ. 2536 พบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษหรือได้รับการฝึกอบรมกับผู้บริหารที่ไม่ได้ศึกษา หรือเข้ารับการอบรม ผู้บริหารที่มีประสบการณ์นานในการให้การศึกษากับผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อยกว่าหรือไม่มี เจตคติในทางบวกต่อการเรียนร่วมไม่แตกต่างกัน
2. ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนร่วมระหว่าง 1 – 10 ปี มีเจตคติทางบวกต่อการเรียนร่วมสูงกว่าผู้บริหารที่ไม่มีประสบการณ์ หรือมีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี ผู้บริหารที่มีประสบการณ์การสอนเด็กพิเศษระหว่าง 6 - 10 ปี มีเจตคติทางบวกสูงกว่าผู้บริหารที่ไม่มีประสบการณ์หรือมีระหว่าง 1 - 5 ปี และมากกว่า 10 ปี

จากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การดำเนินงานจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีผู้ที่สนใจศึกษาไว้อย่างหลากหลายรูปแบบ แต่ยังมีปัญหาในการดำเนินการอยู่หลายประการ โดยจะเห็นว่าการจัดการเรียนร่วมเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษรูปแบบหนึ่ง ซึ่งได้ดำเนินการมาหลายปีแล้ว และได้ขยายผลให้กว้างขวางมากขึ้น แต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร การดำเนินการในระดับเขตและระดับ โรงเรียนยังมีปัญหาและอุปสรรคในด้านต่างๆ เช่น งบประมาณ สื่อวัสดุอุปกรณ์ การจัดการเรียนการสอน อาคารสถานที่ ตลอดจนทั้งการดำเนินงานของบุคลากรแต่ละฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน หรือครูที่รับผิดชอบโครงการจัดการเรียนร่วม ซึ่งมีผลต่อการดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา มีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยใช้มาตรฐานการศึกษาพิเศษ

จำนวน 4 ด้าน เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ว่ามีปัญหามั ใน ด้านคุณภาพนักเรียน ด้าน
กระบวนการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการ และด้านปัจจัย อยู่ในระดับใด และผู้บริหาร
สถานศึกษากับครูที่รับผิดชอบเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีปัญหาในการดำเนินการในด้าน
ต่างๆแตกต่างกันหรือไม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY